

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Postih manželských majetkových práv v exekučním
řízení**

V Plzni 2017

Bartošová Monika

PATITUL

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Postih manželských majetkových práv v exekučním řízení“ vypracovala samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

Monika Bartošová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Jitce Wolfové, za odborné vedení diplomové práce.

Obsah

Obsah.....	5
Seznam zkratk.....	1
1. Úvod.....	1
2 Manželské majetkové právo.....	3
2.1 Manželské majetkové právo a jeho vývoj.....	3
2.2 Aktuální úprava manželského majetkového práva.....	5
2.2.1 Zákonný režim.....	6
2.2.2 Smluvený režim.....	7
2.3 Dluhy.....	9
2.3.1 Výlučné dluhy.....	9
3 Exekuční řízení.....	13
3.1 Nařízení exekuce.....	14
3.2 Účastníci exekučního řízení.....	17
3.3 Účinky doručení vyrozumění.....	20
3.4 Povinnost exekutora.....	22
3.5 Exekuce na společné jmění manželů.....	25
3.5.1 Postih majetku ve společném jmění manželů.....	25
3.5.2 Dluh vzniklý před uzavřením manželství.....	29
3.6 Způsoby provedení exekuce.....	32
3.6.1 Pohledávka z účtu u peněžitého ústavu.....	35
3.6.2 Srážky ze mzdy.....	40
3.6.3 Výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí.....	42
3.7 Ochrana manžela povinného.....	44
3.8 Postižení majetku v rozvedeném a nevypořádaném majetku.....	44
4 Komparace.....	47
4.1 Bezpodílové vlastnictví manželů.....	47

4.2	Procesní postavení účastníků řízení.....	48
4.3	Způsoby provedení exekuce	49
4.3.1	Exekuce srážkami ze mzdy	51
4.3.2	Příkázáním pohledávky z účtu povinného.....	52
4.3.3	Prodej movitých věcí.....	53
5	Závěr.....	54
	Resume	57
	Seznam použitých zdrojů	58
	Knižní literatura.....	58
	Cizojazyčná literatura.....	59
	Judikatura	59
	Legislativní dokumenty	60
	Časopisecká literatura.....	60
	Elektronické zdroje.....	61

Seznam zkratk

- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů v platném znění jako **exekuční řád**
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění jako **občanský zákoník**
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění jako **občanský soudní řád**

1. Úvod

Pro svou práci jsem si vybrala téma „Postih manželských majetkových práv v exekučním řízení.“ Jedná se o téma, které bych si dovolila nazvat kontroverzním a velmi diskutovaným nejen v rámci odborné veřejnosti. Velká část dospělé populace uzavírá sňatek a žije rodinným životem, během kterého manželé společně hospodaří a financují svoji domácnost stejně jako další záležitosti. Při samotném svatebním obřadu zní formulace „v dobrém i zlém“. Problém ovšem nastává za situace, kdy se jeden nebo oba z manželů dostanou do situace neplnění svých dluhů a je třeba přistoupit k nucenému výkonu rozhodnutí formou soudní exekuce.

V českém právním řádu došlo k velkému zásahu do hmotného práva společně s účinností nového občanského zákoníku. Na základě těchto skutečností bylo třeba upravit i procesní úpravu bezprostředně navazující na ustanovení hmotného práva. Ve své práci jsem se proto rozhodla, že na úvod bude nastíněna hmotná úprava manželských majetkových práv, společně s krátkým historickým exkurzem, který může podat ucelenější představu o manželském majetkovém právu jako takovém.

V následující třetí kapitole, jádru celé diplomové práce se budu snažit shrnout informace o tom, kdy je možné postihnout společné jmění manželů pro dluhy vzniklé na základě jejich společné vůle, a především pak pro dluhy vzniklé pouze jednomu z manželů. Předpoklad toho, že pro společné dluhy bude postiženo společné jmění manželů, není podle mého názoru nijak neočekávané. Problém však může nastat v situaci, kdy dluh vznikne pouze jednomu z manželů. Vzniku takových výlučných dluhů jdou na ruku i různé finanční instituce, které mnohdy při půjčce nepožadují souhlas druhého manžela, jako tomu bylo v minulosti. Na základě těchto skutečností se může stát, že manžel povinného obdrží exekuční titul požadující plnění z věcí ve společném jmění manželů, aniž by měl tušení o existenci nějakého dluhu.

Velmi důležitým bodem třetí kapitoly pak budou poslední novelizace mající vliv na postih společného jmění manželů pro výlučné dluhy jednoho z manželů vzniklé ještě před uzavřením manželství. Jedná se o velmi diskutovanou změnu, která nemá vliv pouze na zásah do společného jmění manželů, ale především pak na možnost ochrany manžela povinného společně

s omezeními, které plynou z možnosti uspokojit věřitele z tohoto majetku. V rámci celé této kapitoly bude rozebráno, kdy se manžel povinného stane účastníkem řízení, na základě jakého exekučního titulu bude zahájeno exekuční řízení, jakým způsobem bude soudní exekutor postihovat společné jmění manželů. Stejně tak budou zmíněny zásady exekučního řízení a intence, ve kterých má možnost soudní exekutor uplatňovat svoji pravomoc.

Poslední kapitola celé diplomové práce bude poskytovat krátký exkurz do Slovenské právní úpravy, kterou jsem si vybrala především s ohledem na naši společnou historii. V rámci této kapitoly bude porovnáno, jakým způsobem jsou upravena manželská majetková práva, kdy je možné provést exekuci v rámci bezpodílového vlastnictví manželů a jaká omezení jsou nastavena pro ochranu manžela povinného.

Celá problematika postihu společného jmění manželů je vzhledem k novelizacím posledních let tématem velmi komplikovaným a rozsáhlým. Proto si ve své práci kladu za cíl uvést výchozí úvahy vedoucí k zásahu do společného jmění manželů. Mnohem větší pozornost a hlubší zkoumání by si jistě zasloužila přechodná ustanovení vztahující se k těmto novelizacím, avšak v práci budou zmíněny jen základní zásady a odkaz na právní úpravu, která bude pro dané exekuční řízení rozhodná. Stejně tak si nekladu za cíl rozebrat veškeré způsoby provedení exekučního řízení. Zaměření se bude vztahovat na ty z nich, na kterých se dá vhodně demonstrovat, jakým způsobem je společné jmění manželů postiženo, a které obsahují speciální ustanovení pro postih manželských majetkových práv jako takových.

V rámci celé práce se budu snažit uvádět příklady střetu práv a povinností oprávněného a povinného a upozornit na nejdůležitější z nich. V rámci těchto skutečností je pak umožněn prostor pro úvahu de lege ferenda, zda je současná právní úprava nastavena takovým způsobem, aby nebyl krácen oprávněný a měl možnost v co nejkratší době uspokojit svou pohledávku. Zároveň je na druhé straně vah povinný a především pak jeho manžel, v rámci zásahu do společného jmění manželů pro dluhy vzniklé právě jednomu z nich, vzhledem k dopadu omezení, která se vztahují k jejich právům na dispozici s majetkem.

2 Manželské majetkové právo

2.1 Manželské majetkové právo a jeho vývoj

Uzavřením manželství mezi manžely dochází ke vzniku mnoha vzájemných práva a povinností vůči sobě navzájem, případným dětem, ale také třetím osobám. Jelikož manželé v běžných životních situacích vystupují samostatně, avšak z většiny svých jednání zavazují i druhého z manželů, bylo třeba legislativně upravit podmínky takovýchto jednání. Pro část práv a povinností, která upravují část týkající se majetkových poměrů mezi manžely, se používá pojmu manželské majetkové právo.¹ Úprava majetkových vztahů se nicméně netýká pouze majetkových práv a závazků, které vzniknou během manželství, ale vztahuje se také k majetkovým právům a závazkům, která vznikla před jeho uzavřením.

V návaznosti na vývoj a funkci rodiny jako takové docházelo i k vývoji nazírání na manželské majetkové právo. Legislativní úprava manželského majetkového práva si v českém právním prostředí prošla změnou nejenom ve svém obsahu, ale také v zařazení v systému práva jako takového. Vůbec první úprava v Obecném zákoníku občanském z roku 1811 rozlišovala osobní a majetkovou stránku manželství. Převažující formou uspořádání majetkových vztahů byla do roku 1950 na našem území forma oddělených majetků manželů. V případě, že manželé chtěli své majetky spojit, muselo se tak stát na základě smlouvy mezi manžely. Tímto smluvním uspořádání došlo ke vzniku společenství statků. Dnešní úprava manželského majetkového práva je postavena na opačném uspořádání.²

V roce 1949 již nebyla otázka majetkových práv a povinností mezi manžely řešena Občanským zákoníkem, ale došlo k podřazení této problematiky do práva rodinného, konkrétně pak do zákona o právu rodinném č. 265/1949 Sb. V této době došlo k zásadnímu posunu v úpravě majetkového režimu manželů. Základem již nebylo oddělené majetkové uspořádání, ale bylo zavedeno zákonné majetkové společenství manželů. Obligatorně tedy podle § 22 shora uvedeného zákona tvořilo získané jmění vše, co jeden z manželů nabyl v průběhu manželství vyjma dědictví, daru nebo toho, co by sloužilo jeho osobním potřebám nebo

¹ DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI, 2004. Právní rukověť (ASPI). ISBN 80-86395-70-7, s. 22

² DVOŘÁK, Jan a Jiří SPÁČIL. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357597-7., str. 25

výkonu povolání. Pod získané jmění spadal i výnos ze samostatného majetku jednoho z manželů, jimiž byly například úroky či nájemné, předměty domácího zařízení, nábytek, ale také i výhry na los.³ Manželé si mohli formou soudního zápisu sjednat jiný rozsah zákonného společenství majetkového stejně tak jeho správu. Takto modifikovaná úmluva byla platná vůči třetím stranám pouze v případě, že s tímto byla třetí strana obeznámena.⁴

V roce 1964 došlo spolu s vydáním Občanského zákoníku z roku 1964 k vyjmutí materie upravující majetkové společenství manželů ze zákona o právu rodinném a tuto problematiku opětovně upravoval Občanský zákoník. Podle některých názorů došlo k převzetí nové formy nazírání na manželské majetkové právo z rakouské úpravy, která upravovala spoluvlastnictví bez podílů.⁵ Úprava spoluvlastnictví byla obsažena v paragrafu 136 odstavci 1 následovně „*Věc může být ve spoluvlastnictví více vlastníků.*“ Odstavec 2 téhož paragrafu upravoval formu manželských majetkových práv tímto zněním „*Spoluvlastnictví je podílové a bezpodílové. Bezpodílové vlastnictví může vzniknout jen mezi manžely*“

Úprava z roku 1964, tak zavedla pro manžele úplně nový institut, který byl charakteristický tím, že zde nehovoříme o účasti na určité části k právu nebo povinnosti, jako tomu bylo u podílového spoluvlastnictví. Bezpodílové spoluvlastnictví se nevztahovalo toliko pouze na manžele, ale mělo mnohem užší působnost, a to pouze na věci.⁶ V rámci tohoto kogentního ustanovení nebylo možné provést žádné změny tedy ani rozšířit či zúžit obsah bezpodílového vlastnictví manželů. Jak již bylo uvedeno, tato úprava se vztahovala pouze na věc, nikoliv na jiná majetková práva.⁷ S dalším vývojem byla dána možnost úpravy.

V tomto znění byl účinný tento paragraf do 31. 7. 2008, kdy došlo k úpravě paragrafu 136 odstavci 2 následovně „*Společné jmění může vzniknout jen mezi manžely.*“ Teprve s účinností zákona č. 91/1998 Sb., kterým se měnil

³ DVOŘÁK, Jan a Jiří SPÁČIL. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357597-7, str. 40 -41

⁴ § 29 zákona o právu rodinném č. 265/1949 Sb. ve znění zákonného opatření č. 61/1955 Sb., zákonů č. 15/1958 Sb. a č. 46/1959 Sb.

⁵ DVOŘÁK, Jan a Jiří SPÁČIL. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357597-7, str. 42

⁶ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, s. 13

⁷ DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI, 2004. Právní rukověť (ASPI). ISBN 80-86395-70-7, str. 51

zákon o rodině, došlo k zavedení institutu, který známe z platné právní úpravy, a to společné jmění manželů. Tato změna s sebou přinesla nutnost upravit již existující právní vztahy mezi manžely, které se řídily předchozí dikcí zákona. Bylo stanoveno, že za součást společného jmění manželů se považují také pohledávky a dluhy, které vznikly před účinností tohoto zákona. Tímto došlo ke sjednocení pohledu na manželská majetková práva do jednoho institutu.⁸

2.2 Aktuální úprava manželského majetkového práva

Legislativně je pojem manželské majetkové právo upraveno Občanským zákoníkem v oddílu dvě, který v § 708 odstavci 1 uvádí „*To, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, je součástí společného jmění manželů (dále jen "společné jmění"). To neplatí, zanikne-li společné jmění za trvání manželství na základě zákona.*“ Odstavec dvě téhož paragrafu dále rozvíjí pojem společného jmění manželů, kde dochází k rozlišení společného jmění manželů podléhajícímu zákonnému režimu, smluvenému režimu anebo režimu založenému na základě rozhodnutí soudu.

Z důvodové zprávy vyplývá, že je třeba na manželské majetkové právo nahlížet v nejširším slova smyslu jako na soubor právních ustanovení týkajících se majetkových poměrů manželů. Avšak ani tento soubor právních ustanovení není pojmem absolutním. Některé majetkové záležitosti manželů jsou upraveny zvlášť. Jsou jimi otázky výživného, bydlení a dědického práva.⁹ Na manželské majetkové právo tedy není možné pohlížet jen v intencích pojmu společného jmění manželů.

Co se týká zařazení úpravy manželského majetkového práva v systému české právní úpravy, došlo k jeho zařazení do práva rodinného. Nebylo tomu tak vždy. Předcházející právní úprava řadila institut mezi práva věcná. Jak již bylo uvedeno, předchozí úprava bezpodílového vlastnictví se vztahovala pouze na věci. S účinností zákona číslo 91/1998, který nahradil bezpodílové společenství manželů zavedením institutu společného jmění manželů, pak toto zařazení ztratilo svůj význam.¹⁰

Společné jmění manželů nemůže být uplatněno pro jiné subjekty, než jsou právě manželé. Výslovně toto upravuje § 136 Občanského zákoníku ve svém

⁸ DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI, 2004. Právní rukověť (ASPI). ISBN 80-86395-70-7, str. 13 – 14

⁹ ŠVESTKA, J. DVOŘÁK J., FIALA J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2014, s. 752 ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-369-2, s. 121

¹⁰ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8. str. 264

druhém odstavci. Institut společného jmění manželů tak tedy a contrario neplatí pro druhá a družku nebo osoby v registrovaném partnerství.¹¹

Vztah pojmu majetkové právo manželské a pojem společné jmění nejsou ani v rozporu ani se jejich pojmový obsah nekříží. „*Majetkové právo manželské označuje souhrn objektivního práva a společné jmění soubor majetkových hodnot splňujících určité předpoklady.*“¹²

2.2.1 Zákonný režim

Zákonný režim, který dopadá na většinu manželství na našem území je upraven v § 709 Občanského zákoníku následovně „*Součástí společného jmění je to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co*“ dále dochází k negativnímu vymezení toho, co nepatří do společného jmění manželů. Jedná se o věci „*sloužící osobní potřebě jednoho z manželů. Věci, které, nabyly darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořizení pro případ smrti projevil jiný úmysl. Nabyly jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech. Nabyly jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví. Nabyly jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.*“ Podle odstavce 2 téhož paragrafu je „*Součástí společného jmění zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů.*“ Odstavec 3 upravuje situaci existence a vzniku podílu v obchodní korporaci následovně „*Součástí společného jmění je také podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. To neplatí, pokud jeden z manželů nabyly podíl způsobem zakládajícím podle odstavce 1 jeho výlučné vlastnictví.*“

Společné jmění manželů netvoří pouze aktiva, ale také pasiva. Součástí společného jmění manželů jsou také dluhy převzaté za trvání manželství. *Výjimku z tohoto tvoří dluhy týkající se majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku nebo jej převzal jen jeden*

¹¹ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, s. 12

¹² ŠVESTKA, J. DVORÁK J., FIALA J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kol. *Občanský zákoník: komentář.* Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2014, s.752 ČR, 2014,. ISBN 978-80-7478-369-2, s. 123

*z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.*¹³

Správu společného jmění provádějí manželé dle jejich vzájemné dohody. Je tedy čistě na nich, jakým způsobem nakládají s veškerými užitky a plody. Povinnosti a práva pojící se ke společnému jmění manželů jim náleží společně a nerozdílně. Stejně tak jsou zavázáni a oprávněni z právních jednání týkající se společného jmění manželů.¹⁴ V tomto případě se jedná se o vnitřní uspořádání vztahu mezi manžely. V rámci tohoto vztahu se uplatňuje rovnost.

Důležitějším bodem nežli upořádání vztahu mezi manžely je pak vztah manželů ke třetím osobám. Právní úprava je nastavena tak, aby chránila jednoho z manželů neboť v záležitostech, které se týkají společného jmění manželů nebo jeho součástí a nelze je považovat za běžné je požadováno, aby manželé jednali společně, popřípadě se souhlasem druhého z manželů. Pokud jedná manžel bez souhlasu druhého manžela a jednalo by se o situaci, kdy bylo jeho souhlasu třeba, může se manžel dovolat neplatnosti takového jednání.¹⁵

2.2.2 Smluvený režim

Náš právní řád umožňuje snoubencům a manželům úpravu majetkového právního režimu formou veřejné listiny. Co se týče formálních náležitostí, je třeba tuto smlouvu uzavřít ve formě notářského zápisu.¹⁶ Samotný smluvený režim může mít několik modifikací, a to režim oddělených jmění, režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství, režim rozšíření jmění a režim zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu. Samotný smluvený režim nemusí být založen před vznikem manželství, ale manželé si mohou modifikaci společného jmění upravit v průběhu manželství dle jejich aktuální potřeby. Modifikace společného jmění manželů může být založena i na základě rozhodnutí soudu podle § 710 občanského zákoníku. Je třeba upozornit, že ne všechny modifikace společného jmění manželů jsou v samotné exekuci zohledňovány, podrobnosti stanoví zákon.¹⁷

¹³ § 710 Občanský zákoník

¹⁴ § 713 Občanský zákoník

¹⁵ § 714 Občanský zákoník

¹⁶ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, str. 72

¹⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.str. 38

Evidence smluvního režimu fungovala do 31. 12. 2013 v rámci Centrální evidence manželských smluv vedené Notářskou komorou. V této evidenci uchovávali notáři smlouvy o rozšíření nebo zúžení stanoveného rozsahu společného jmění manželů a dále pak smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění manželů ke dni zániku manželství. Tato evidence byla přístupná pouze notářům a sloužila především v rámci vypořádání dědického řízení. Změna nastala spolu s novelizací notářského řádu v roce 2013.¹⁸ Podkladem pro změnu bylo především hmotné právo, konkrétně § 721 občanského zákoníku, který ve svém odstavci jedna hovoří o tom, že smlouvy o manželském majetkovém režimu se zapíší do veřejného seznamu, je-li to v ní ujednáno, jinak na žádost obou manželů. Do seznamu se má zapsat vše, co se odchyluje od zákonného režimu. Není zde tedy dána povinnost obligatorně smlouvu o manželském majetkovém režimu do veřejného seznamu vnést. Důvodová zpráva ke shora uvedenému paragrafu hovoří o obdobné ochraně třetích osob, jako je tomu například v Německu a Itálii.

V případě, že má mít smlouva o manželském majetkovém režimu účinky vůči třetím osobám, musí být zapsána ve veřejném seznamu. A contrario pokud není smlouva uveřejněná v takovémto seznamu, manželé se budou moci dovolat jejího obsahu vůči třetím osobám jen v tom případě, že třetí osoba byla s touto smlouvou seznámena.¹⁹

Evidence listin o manželském majetkovém režimu je nadále v gesci notářské komory České republiky. Nicméně s účinností od 1. 1. 2014 došlo ke změně notářského řádu, v rámci které došlo ke zřízení další evidence Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, která vznikla na základě ustanovení § 721 občanského zákoníku, který vznik takového seznamu předpokládá. Tento seznam je seznamem veřejným.²⁰ Hlavní důsledek zápisu modifikace manželských práv je uveden v § 351 odst. 1 notářského řádu, dle něhož „*Jsou-li smlouva o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu zapsány v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, manželé se jich mohou dovolat vůči třetím osobám, i když tyto s jejich obsahem*

¹⁸ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, str. 102 – 103

¹⁹ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.str.264, str. 444 – 445

²⁰ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.str.264, str. 446 – 447

nebyly seznámeny.²¹ V návaznosti na hmotněprávní úpravu je upravena povinnost soudu i soudního exekutora zjišťovat existenci takové smlouvy nebo soudního rozhodnutí, jenž upravuje společné jmění manželů.

2.3 Dluhy

Dluhy převzaté za doby trvání manželů se stávají součástí společného jmění manželů na základě ustanovení § 710 Občanského zákoníku. Za společné dluhy odpovídají manželé společně a nerozdílně podle ustanovení § 713 odst. 2 občanského zákoníku. Jedná se o takové dluhy, které byly převzaty na základě jejich společného jednání. Nelze takto tedy postihovat dluhy vzniklé bez vůle manželů. Příkladem dluhu nespádajícího do společného jmění manželů může být dluh veřejnoprávní, dluh vzniklý na základě povinnosti platit výživné v důsledku narození dítěte nebo dluhy vzniklé ze zákona, jakým může být třeba úhrada daní. Můžeme se setkat se situací, že vznik samotného dluhu je datován ještě před uzavřením manželství. V takovém případě bude spadat do společného jmění manželů pouze za předpokladu, že dojde ke smluvnímu převzetí dluhu po uzavření manželství nebo k přistoupení k takovému dluhu.²² Společný dluh lze toliko uspokojit ze společného jmění manželů jakožto z výlučného majetku jednoho z manželů

2.3.1 Výlučné dluhy

Takovéto dluhy tvoří výjimku z toho, co obecně spadá do společného jmění manželů. Na základě tohoto ustanovení dochází k ochraně manžela před nabýváním pasiv do společného jmění manželů, o kterém vůbec neví. Aby se jednalo o dluh náležející do společného jmění manželů, bude nutné, aby tento dluh vznikl na základě obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny nebo o takový dluh, k jehož převzetí dal druhý manžel souhlas.²³

Společně s platností nového občanského zákoníku nastala změna v tom, že pokud bude převzat závazek jedním z manželů bez souhlasu druhého, již nebude hodnoceno, zda se jedná o závazek, který je či není přiměřený majetkovým poměrům manželů. Nově se na tuto problematiku nahlíží v souvislosti s tím, zda se jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Došlo tak ke

²¹ § 351 zákona č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

²² LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9, str. 180

²³ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9, Str 180- 187

zlepšení postavení druhého z manželů, jelikož se jedná o mnohem menší okruh závazků, za které by případně odpovídal.²⁴ Přechází právní úprava mohla přinášet problémy v tom směru, co se rozumí jednáním přiměřeným a v jakém období se bude k přiměřenosti přihlížet. Současná právní úprava směřuje k tomu, že se bude hodnotit v rámci dané rodiny běžně pořizované věci společně s náklady na chod domácnosti. Opětovně se bude nutně na tuto problematiku dívat s pohledu dané rodiny.²⁵

Druhou skupinou výlučných dluhů spadajících do společného jmění manželů jsou takové dluhy, ke kterým manžel následně udělil souhlas a nebyl tedy smluvní stranou závazku. Zákon neurčuje, jakým způsobem má manžel udělit souhlas s dluhem, nicméně aby jednání naplnilo znaky výše uvedeného, je třeba, aby byl souhlas proveden k okamžiku převzetí dluhu. Pokud bude souhlas udělen později, bude se jednat o modifikaci společného jmění manželů, jelikož by se rozšířilo společné jmění manželů o tento výlučný dluh.²⁶

Do společného jmění manželů mohou patřit na základě modifikace společného jmění manželů i dluhy výlučné. Jedná se o přistoupení k dluhu podle § 1892 občanského zákoníku. Manželé mají smluvní volnost zařadit výlučné dluhy do jejich společného jmění manželů, a to jak pro dluhy vzniklé před uzavřením manželství, tak pro výlučné dluhy vzniklé za doby trvání manželství.²⁷

Pro shrnutí je nutné uvést dluhy, které nespadají do společného jmění manželů. Jsou jimi výlučné dluhy každého z manželů vzniklé před uzavřením manželství. Před vznikem manželství může dojít i ke vzniku společného dluhu, který se také ovšem nestává dluhem patřícím do společného jmění manželů. Jak již bylo uvedeno, pokud vznikne výlučný dluh jednoho z manželů za trvání manželství a nebudou splněny podmínky výše uvedené, nebude se jednat o dluh patřící do společného jmění manželů. Stejně tak není dluhem spadajícím do společného jmění manželů dluh vzniklý jednomu z manželů za trvání manželství

²⁴ OLEJAROVÁ, Žaneta. Majetkové poměry manželů od 1.1.2014 podle nového občanského zákoníku. *Právo a rodina*. 2013, **15** (7/2013), 12-15.

²⁵ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, s.44 -45

²⁶ Tamtéž str. 46 - 47

²⁷ Tamtéž str. 53

jinak než převzetím (již uváděný dluh vzniklý v souvislosti s plněním výživného, náhrady škody apod.)²⁸

Na tuto úpravu hmotného práva pak navazuje procesní část problému, a to kdy může být proveden zásah do společného jmění manželů pro výlučný dluh jednoho z manželů. Věřitel může podle ustanovení § 1872 občanského zákoníku požadovat plnění po kterémkoliv ze solidárně zavázaných spoludlužníků. Věřitel tedy může dosáhnout exekučního titulu vůči oběma manželům. Z toho vyplývá, že může postihnout jednak majetek ve společném jmění manželů, ale i výlučný majetek obou manželů.²⁹

Stejná dikce zákona byla v občanském zákoníku z roku 1964. Jednalo se o situaci vzniku závazku patřícího do společného jmění manželů na základě závazku jednoho z manželů za doby trvání manželství. Dle judikatury byla předpokládána solidarita podle § 145 odst. 3 občanského zákoníku a věřitel se tedy mohl domáhat splnění závazku po kterémkoliv z takto zavázaných dlužníků.³⁰ Nejvyšší soud i přes výše zmíněnou praxi rozhodl odlišně, a to rozsudkem publikovaným ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek pod číslem Rc 24/2008 „*Splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů, sjednaného jen jedním z manželů, nemůže věřitel v nalézacím řízení vymoci po druhém z těchto manželů; právo věřitele domáhat se při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojení závazku povinného manžela postižením společného jmění manželů tím není dotčeno.*“ Dalším rozhodnutím je závěr rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012 sp. zn. 22 Cdo 3069/2010 „*Představa, že by ze smlouvy mohl být oprávněn někdo, kdo nebyl jejím účastníkem (jen proto, že je manželem věřitele), nebo že by smlouva měla dostat (zčásti) jiný obsah (jen proto, že věřitel je ženat či věřitelka vdána), by vnášela nejistotu do závazkových právních vztahů vzniklých na základě smluv, a to nejen na straně věřitele, ale i dlužníka, a představovala by nepřípustné popření zásady, že ze závazkového právního vztahu vzniklého ze smlouvy jsou oprávněny a povinny jen strany smlouvy (a jejich právní nástupci), že obsah závazkového právního vztahu je určován zásadně smluvními stranami a že plnění ze závazkového právního vztahu může požadovat jen účastník smlouvy*

²⁸ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, str. 53 – 55

²⁹ MELZER, Filip, Petr TRÉGL a Renata ŠÍNOVÁ. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, 22 (19/2014), str. 650

³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2004 Sp. zn. 32 Odo 529/2003

(na straně věřitele). Právní úprava uvedená v ustanovení § 145 odst. 4 obč. zák. nemůže "modifikovat" okruh účastníků, obsah závazkových právních vztahů nebo jejich plnění a nutně dopadá jen na vzájemné vztahy manželů, zejména při jejich vypořádání ohledně majetku a závazků, které tvoří jejich společné jmění. K vymáhání pohledávky ze smlouvy, kterou za trvání manželství uzavřel s třetí osobou pouze jeden z manželů, je oprávněn pouze tento manžel, a to bez zřetele k tomu, zda tato pohledávka tvoří součást společného jmění manžel.“ V článku je uveden názor, že tato rozhodnutí již nebudou mít vliv na novou úpravu, neboť dluh převzatý jedním z manželů bez souhlasu druhého se již nestává součástí společného jmění manželů. Výjimku tvoří jen shora uvedené dluhy. Další autoři k tomu uvádí, že toto není zcela jednoznačné a bude třeba počkat na novou judikaturu, která bude vykládána v souvislosti s aktuální právní úpravou.³¹

³¹ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, str. 46 -51

3 Exekuční řízení

Základní členění civilního procesu je rozděleno na řízení nalézací a řízení vykonávací (exekuční).³² Exekučním řízením se rozumí ta část civilního procesu, která nastupuje po pravomocném rozhodnutí. Základní funkcí exekučního řízení je vynucení plnění, které nebylo dobrovolně splněno na základě rozhodnutí nebo jiného aktu, který jej autoritativně stanovil.³³

Samotnou exekucí se v českém právním řádu rozumí podle § 2a zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí výkon rozhodnutí nařizovaný a prováděný soudem podle občanského soudního řádu, exekuce vedená soudním exekutorem podle exekučního řádu, daňová exekuce nařizovaná a prováděná správcem daně podle zákona o správě daní³⁴ a poplatků a exekuce nařizovaná a prováděná správním orgánem podle správního řádu³⁵.

V české první úpravě existuje dvojkolejnost právní úpravy u civilních exekucí. Dvoukolejnost je dána tím, že se na exekuce vztahuje jednak zákon č. 99/1963Sb., občanský soudní řád v části šesté, ale od roku 2001 si může oprávněný zvolit výkon rozhodnutí také podle zák. č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).³⁶

Co se týká vztahu těchto dvou právních předpisů, občanský soudní řád je vůči exekučnímu řádu v subsidiárním postavení, to znamená, že se jedná o poměr obecný a speciální. V případě, že se nepoužije speciální právní předpis, jímž je exekuční řád, nastupuje na jeho místo předpis subsidiární.³⁷ Tento vztah je upraven v § 52 exekučního řádu, kde je stanoveno „*Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.*“

Soudní výkon rozhodnutí a exekuce prováděná soudními exekutory nejsou odlišné instituty, jedná se pouze o alternativy pro povinného, který způsob výkonu rozhodnutí zvolí. Ve své práci se budu zaměřovat na exekuci dle exekučního řádu.

³² ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.str.29

³³ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2, str. 28

³⁴ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb.

³⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.str.5

³⁷ DAVID, Ludvík. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-460-4., str. 1396

3.1 Nařízení exekuce

Exekuce se dá rozdělit na dvě fáze

A, fáze před provedením exekuce

*B, fáze provedení výkonu rozhodnutí (exekuce)*³⁸

Začátek první fáze lze spatřovat v podání návrhu na výkon rozhodnutí. Exekuci lze provést pouze na návrh oprávněného. Může nastat situace, kdy došlo k přechodu nebo převodu práva na jinou osobu a pak se tato osoba stane osobou oprávněnou podat exekuční návrh.³⁹ Exekuční řízení je zahájeno dnem, kdy návrh došel exekutorovi.⁴⁰ Pro exekuci podle exekučního řádu platí možnost volby soudního exekutora.⁴¹ Tato volba není omezená zásadou teritoriality. Oprávněný ve svém návrhu uvede vybraného exekutora, který může být vyloučen za předpokladu, že by nebyly pochyby o jeho nepodjatosti v souvislosti s projednávanou věcí, poměrem k účastníkům nebo jejich zástupcům.⁴²

Návrh na zahájení exekučního řízení musí splňovat požadované náležitosti, jimiž jsou, jak již bylo uvedeno označení exekutora, který má exekuci vést, s uvedením jeho sídla. Z návrhu musí být zjevné, kdo ho činí, které věci se týká a co sleduje. Na návrhu nesmí chybět podpis a datum. Do návrhu oprávněný uvede označení účastníků, jimž je jméno, příjmení, místo trvalého pobytu. Popřípadě lze uvést rodné číslo nebo datum narození. Je nutné přesně označit exekuční titul a uvést povinnost, která má být exekucí vymožena. V případě, že povinný svou povinnost již částečně splnil je nutné uvést tuto skutečnost. Oprávněný může dále označit důkazy, kterých se dovolává.⁴³ K tomuto návrhu oprávněný dokládá originál exekučního titulu, popřípadě ověřenou kopii s vyznačením doložky formální vykonatelnosti exekučního titulu. V případě, že byl exekuční titul vydán exekučním soudem, tato povinnosti odpadá.⁴⁴

Exekuční titul jako takový je základním předpokladem pro zahájení exekučního řízení. Jedná se o výsledek nalézacího řízení, který ukládá splnění nějaké povinnosti, kterou dlužník dobrovolně nesplnil. Exekuční titul může uložit

³⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5, str. 29

³⁹ § 37 odst. 1 exekučního řádu

⁴⁰ § 35 odst. 1 exekučního řádu

⁴¹ § 28 exekučního řádu

⁴² § 29 exekučního řádu

⁴³ § 38 exekučního řádu

⁴⁴ LAVICKÝ, Petr. *Civilní proces*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-988-5.str. 381

dlužníkovi povinnost něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco dát. Titulem pro exekuci podle exekučního řádu jsou podle § 40

- vykonatelné rozhodnutí soudu, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek
- vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek
- vykonatelný rozhodčí nález
- notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního předpisu
- vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci
- jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon

Výčet exekučních titulů, pro které je možné zahájit exekuční řízení podle exekučního řádu je užší nežli v občanském soudním řádu. Nelze např. provést touto cestou rozhodnutí, jejichž výkon upravuje zákon č. 292/2013 o zvláštních řízeních soudních v ustanoveních § 492 - 510, rozhodnutí orgánů EU a cizích rozhodnutí. U těchto je stanovena výjimka v případě, že bylo vydáno prohlášení o vykonatelnosti na základě přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo na základě mezinárodní smlouvy nebo jestliže bylo rozhodnuto o uznání takového rozhodnutí.⁴⁵

Další ze zmíněných podmínek je doložka vykonatelnosti, kterou vyznačí ten orgán, daný titul vydal. Můžeme rozlišovat materiální a vykonatelnost, kterou je přesné vymezení povinného a oprávněného společně s přesně vymezenými právy a povinnostmi. Formální vykonatelností je rozuměna lhůta, ve které má být povinnost splněna. Pokud lhůta není uvedena, nastupuje podle § 40 odst. 2 exekučního řádu povinnost uloženou exekučním titulem splnit do 3 dnů a v případě vyklizení bytu do 15 dnů od právní moci rozhodnutí.⁴⁶

V případě, že se jedná o návrh, který nesplňuje veškeré podmínky, je oprávněný povinen takovýto návrh opravit nejpozději ve lhůtě, kterou mu k tomu exekutor stanoví. V případě, že k doplnění nedojde, exekutor takovýto návrh podle § 39 odstavec 3 exekučního řádu zamítne.

⁴⁵ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2, str. 30-31

⁴⁶ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str. 62 -65

K samotnému podání na nařízení exekuce se vztahují důležité právní účinky, jimiž je překážka litispendence pro jinou exekuci požadující stejné plnění. Znamená to tedy, že není možné zahájit jinou exekuci na stejné plnění.⁴⁷ Výjimku by nastala v případě, „že *exekuční návrh byl soudním exekutorem odmítnutý nebo zamítnutý, soud udělil pokyn soudnímu exekutorovi, aby exekuční návrh částečně nebo úplně odmítl nebo zamítl nebo aby exekuční řízení zastavil, exekuční řízení v téže věci bylo zastaveno pro nemajetnost*“.⁴⁸ Dalším účinkem zahájení exekučního řízení je běh promlčecích lhůt. Po dobu exekučního řízení dochází k zastavení běhu promlčecí lhůty.⁴⁹ Zahájenou exekuci je nutné uvést do rejstříku zahájených exekucí spravovanou Ministerstvem spravedlnosti. Jedná se o neveřejný rejstřík.⁵⁰

Vybraný exekutor musí být schválen exekučním soudem v 15ti denní lhůtě, kdy dojde k pověření provedení exekuce tímto exekutorem. Exekuční soud může na základě § 43a odst. 6 exekučního řádu návrh odmítnout, zamítnout nebo exekuční řízení zastavit. Pokud dojde k vydání pověření soudnímu exekutorovi, nastává 15ti denní lhůta, aby exekutor zaslal oprávněnému vyrozumění o zahájení exekuce.⁵¹

V komentáři je zmiňováno rozlišení pojmu exekuční řízení a pojmu exekuce. Exekuční řízení je širší pojem než pojem exekuce. Exekucí se rozumí zásah do majetkové sféry povinného.⁵² Vyrozumění o zahájení exekuce obsahuje taxativní výčet informací a především pak poučení pro účastníky řízení. Podle § 44 odst. 3 exekučního řádu je nutné uvést označení exekučního soudu, označení exekutora, který vede exekuční řízení, označení exekučního řízení spisovou značkou, pod kterou je vedeno, označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal nebo osoby, který jej vyhotovila, označení oprávněného a povinného, označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, včetně povinnosti k náhradě nákladů oprávněného a nákladů exekuce to vše společně s podpisem a datem.

⁴⁷ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2.str. 62

⁴⁸ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str. 78

⁴⁹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2.str. 62

⁵⁰ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str.80

⁵¹ § 44/1 exekučního řádu

⁵² LAVICKÝ, Petr. *Civilní proces*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-988-5.str.381

Podle ustanovení § 44 odst. 3 písmeno h) exekučního řádu pak má exekutor za povinnost poskytnout poučení o:⁵³

- Uplatnění námitky podjatosti podle § 29 odst. 5 exekučního řádu
- Spojení řízení podle ustanovení § 37 odst. 3 exekučního řádu a o možnosti podat návrh ke společnému řízení
- O zákazu povinného po doručení vyrozumění nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku ve společném jmění manželů s výjimkou běžné obchodní a provozní činnosti, uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, udržování správy nemovitostí.
- O náležitostech návrhu na odklad podle § 54 exekučního řádu
- O právu povinného podat návrh na zastavení exekuce při splnění podmínek § 55 odst. 1 a 2 exekučního řádu
- O tom co jsou náklady exekuce a o právu na náhradu nákladů povinnému, které hradí oprávněný podle § 87 odst. 1 a 2 exekučního řádu

Aby nebyl zmařen účel exekuce, oprávněnému je vyrozumění o zahájení exekuce zpravidla doručeno společně s exekučním příkazem. Exekutorovi je tedy ponechána potřebná doba k tomu, aby provedl veškerá zjištění o exekučně postižitelném majetku povinného. Doba, po kterou probíhá prověřování, je velmi odlišná od několika dní po několik měsíců.⁵⁴

3.2 Účastníci exekučního řízení

Oprávněný a povinný jsou účastníky řízení, výjimečně může dojít k rozšíření okruhu subjektů o další osoby.⁵⁵ Oprávněným se rozumí ten, komu z titulu pro výkon rozhodnutí vyplývá právo na plnění a nebylo mu plněno povinným dobrovolně a zároveň podal návrh na zahájení řízení. Vykonávací řízení je ovládáno dispoziční zásadou. Je plně na oprávněném, zda podá návrh na zahájení řízení či nikoliv. Povinným je pak ten, kdo je z titulu pro výkon rozhodnutí povinen plnit a proti němuž návrh na zahájení řízení směřuje.⁵⁶

⁵³WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str. 82

⁵⁴KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str. 297 - 302

⁵⁵LAVICKÝ, Petr. *Civilní proces*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-988-5.str. 8

⁵⁶WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2.str. 45

„Účastníkem exekučního řízení je také manžel povinného, je-li exekucí postihován jeho majetek nebo majetek ve společném jmění manželů.“⁵⁷

Zde přichází v úvahu otázka účastenství manžela povinného, která je založena na základě § 36 odst. 2 exekučního řádu. Manžel povinného se stane účastníkem řízení v části týkající se součásti jejich společného jmění manželů nebo v části, která bude postihovat majetkové hodnoty manžela povinného. Manžel povinného není bez dalšího účastníkem exekučního řízení. Účastníkem se tedy stane v případě, že je předpoklad toho, že postižený majetek může spadat do společného jmění manželů. Až tato skutečnost zakládá účastenství manžela povinného v exekučním řízení. Soudní exekutor má následně na základě § 3 odst. 1 vyhlášky č. 418/2001 Sb. poučovací povinnost vůči manželovi povinného.⁵⁸

V některých případech je nesporné, že věc je součástí společného jmění manželů. Takováto situace nastane např. při výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti, kdy na základě výpisu z katastru nemovitostí vyplývá vlastnické právo spadající do společného jmění manželů. Postavení účastníka má být přiznáno i na základě tvrzení oprávněného v jeho návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, v němž uvádí, že se jedná o závazek, který vznikl za trvání manželství. Další možností je, že sám povinný nebo manžel tvrdí, že se jedná o věc patřící do společného jmění manželů. Soud se v této fázi nezkoumá oprávněnost tohoto tvrzení.⁵⁹ „Účastenství manžela povinného dle judikatury vzniká dnem, kdy soud výkon rozhodnutí svým usnesením nařídil“⁶⁰ zároveň se manžel nestává účastníkem celého řízení, ale jen té části, která má dopad na společné jmění manželů.⁶¹ Není jasné, zda se tímto rozumí okamžik vydání rozhodnutí nebo okamžik doručení manželu povinnému. V již jednou uváděném případě výkonu rozhodnutí prodejem movité věci dochází k faktickému zásahu až v momentě pořízení soupisu. Pokud by věc do soupisu zahrnuta nebyla, chybí zde důvod, aby se manžel povinného stal účastníkem řízení. Exekutor tedy nedoručuje usnesení o nařízení exekuce manželu povinného vždy, když je zahájena exekuce, ale pouze tehdy, je-li zasahováno do společného jmění manželů. V časopisecké

⁵⁷ § 36/2 exekučního řádu

⁵⁸ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str. 49

⁵⁹ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-489-9.str. 66 - 67

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 1997, sp. zn. 20 Cdon 1446/96

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 1997, sp. zn. 20 Cdon 1446/96

literatuře je vyjádřen názor, že účastenství vzniká tedy až doručením usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.⁶²

V komentářové literatuře je uváděn odlišný názor spolu se zdůrazněním vlivu účinnosti zákona č. 139/2015 Sb. ze dne 1. 7. 2015 na postavení manžela povinného v exekučním řízení. Na základě tohoto zákona došlo ke zrušení § 267 odst. 2 občanského soudního řádu. V tomto paragrafu je daná možnost manžela povinného podat vylučovací žalobu v případě že došlo k soupisu jeho výlučného majetku. Po zrušení tohoto ustanovení se manžel povinného již nebrání vylučovací žalobou. Nově se veškeré i sporné otázky řeší v rámci exekučního řízení. Pokud bude chtít manžel povinného vyloučit některé věci jeho výlučného majetku z exekučního řízení, tak se bude postupovat formou zastavení exekuce. Tímto se veškeré i sporné otázky řeší v rámci exekučního řízení. Tomu má také odpovídat účastenství manžela povinného v exekučním řízení, jehož je účastníkem od okamžiku, kdy je postižován majetek ve společném jmění manželů anebo jeho výlučný majetek za podmínek uvedených v § 42 exekučního řádu. Jak již bylo uvedeno, pro procesní vymezení manžela povinného, jako účastníka řízení postačí, že je vydaným exekučním příkazem alespoň potenciálně postižen majetek ve společném jmění manželů nebo výlučný majetek manžela povinného. Zde uvedený názor tvrdí, že pro účastenství manžela povinného v exekučním řízení není rozhodné, zda mu takový exekuční příkaz byl doručen.⁶³

Otázku účastenství manžela povinného řeší rovněž rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 1. 2005 spisová značka jednacích 26 Co 538/2004 ze kterého je následující právní věta *„I když jsou exekucí postiženy věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty patřící do společného jmění manželů, nevydává soudní exekutor usnesení o tom, že manžel povinného se přibírá do exekučního řízení jako účastník je totiž účastníkem ze zákona.“* Je to z toho důvodu, že manžel povinného se stává účastníkem řízení ze zákona podle ustanovení § 36 exekučního řádu, které je nositelem hmotného práva a vymezení účastníků řízení nezáleží na údajích uvedených v exekučním návrhu. V případě, že soud zjistí, že se řízení neúčastní někdo, koho zákon vzhledem k jeho postavení

⁶² DÁVID, Radovan. Ochrana manžela povinného v exekučním řízení. *Právní fórum*. 2011, (11-12/2011).

⁶³ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.201

považuje za účastníka, začne s ním ihned po tomto zjištění jako s účastníkem jednat.

Aby měl manžel povinného možnost náležité obrany, je třeba ho řádně poučit o možnostech jeho obrany. Zákon neuvádí, zda je nutné poučení udělit již v písemném vyhotovení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nebo až v případě soupisu věcí. Tato problematika vzniká na základě stanovení účastní manžela povinného v exekučním řízení. Jak již bylo na příkladu uváděno, v případě že se bude postihovat účet manžela povinného nebo nemovitost ve společném jmění manželů zapsaná v katastru nemovitostí. V tomto případě se s účastí manžela povinného v exekučním řízení počítá, a je mu tedy doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí stejně jako povinnému. Problém nastává za situace, kdy není zřejmé, že se bude jednat o majetek spadající do společného jmění manželů, příkladem může být prodej movitých věcí. Komentářová literatura uvádí, že je lepší poučení poskytnout ihned, když nastává možnost postihnout majetek ve společném jmění manželů a nečekat až na faktické provedení soupisu majetku.⁶⁴

Judikatura nejvyššího soudu doplnila otázku pasivní věcné legitimace manžela povinného, i přestože zákon zavazuje manžele k solidárnímu plnění závazků (§ 145 ods. 3 a 4 zákona č. 40/1964 Sb. občanského zákoníku), nelze na základě exekučního titulu, jenž jako povinného označí jen jednoho z manželů nařídit a provést výkon rozhodnutí proti druhému manželu. Věcnou legitimaci totiž zkoumá soud v rámci vykonávaného rozhodnutí.⁶⁵

3.3 Účinky doručení vyrozumění

Oznámení o zahájení exekuce se zasílá oprávněnému až v okamžiku, kdy je připraven první exekuční příkaz⁶⁶. Tento postup je nastaven tak, aby nebyl zmařen účel exekuce jako takové a nedošlo k účelovému nakládání s majetkem povinného. Spolu s exekučním příkazem je povinnému zasílán exekuční návrh, kopie exekučního titulu a výzva podle § 46 odst. 6 exekučního řádu. Jedná se o výzvu ke splnění vymáhané povinnosti, v níž je vyčíslen vymáhaný nárok a záloha na snížené náklady exekuce. Výzva obsahuje poučení, o možnosti uhradit

⁶⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3.str. 86

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003 sp. zn 20 Cdo 2304/2002

⁶⁶ § 44/1 exekučního řádu

vymáhanou částku společně se sníženými náklady exekuce do 30 dní od doručení samotné výzvy s tím, že po právní moci příkazu bude exekuce tímto provedena.⁶⁷

Doručení usnesení o nařízení exekuce povinnému je počátkem generálního inhibitoria.⁶⁸ Jedná se o situaci, kdy povinný od této chvíle nesmí nakládat se svým majetkem, a to včetně nemovitosti patřící do společného jmění manželů. Z Judikatury vyplývá, že v případě uzavření kupní smlouvy, kterou by povinný s manželkou převáděli nemovitost ve společném jmění manželů v době právní moci unesení o nařízení exekuce a stranou smlouvy nebyl soudní exekutor ani oprávněný, je takováto kupní smlouva absolutně neplatná.⁶⁹

Výjimku z tohoto pravidla tvoří běžná obchodní a provozní činnost, uspokojování základních životních potřeb svých, ale i osob, vůči kterým má povinný vyživovací povinnost a v poslední řadě k udržování a správě majetku. Dále jsou zde upraveny výjimky z tohoto pravidla při součinnosti povinného. Pokud by došlo k porušení inhibitoria, právní jednání porušující tuto povinnost bude neplatné.⁷⁰ Jedná se tak o výrazný zásah do majetkových práv povinného a v případě postižení majetku ve společném jmění manželů i do zásahu práv manžela povinného.⁷¹ Tento zásah je však pochopitelným krokem k uspokojení pohledávky oprávněného.

„Generální inhibitorium je doplněno speciálním inhibitoriem, to se týká zákazu nakládání s již konkrétním majetkem povinného, který bude postižen exekučním příkazem.“⁷² Na základě § 47 odst. 6 exekučního řádu nesmí povinný tento majetek převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat. Opět zde nastává neplatnost právního jednání porušující tuto povinnost.

Dále by bylo vhodné uvést i výklad pojmu arrestatorium, jenž je zákazem dlužníka povinného nakládat s pohledávkou, která je vymáhaná. Arrestatorim se aplikuje především v případě, kdy je prováděna exekuce příkázáním pohledávky z účtu peněžitého ústavu nebo v případě srážek ze mzdy či jiných příjmů. Jedná se tedy o zákaz pro poddlužníka, nikoliv jako shora uvedené přímo pro povinného. Poddlužníkem se rozumí například bankovní ústav či zaměstnavatel. V případě porušení povinnosti poddlužníka, má věřitel možnost se takovémuto právnímu

⁶⁷ § 46/6 exekučního řádu

⁶⁸ 20 Cdo 833/2007 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2008 Generální inhibitorium

⁶⁹ 29 ICdo 47/2013 ROZSUDEK Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2015 Exekuce. Incidenční spory

⁷⁰ § 44a exekučního řádu

⁷¹ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str. 85

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2008 sp. zn. 20 Cdo 833/2007

jednání bránit formou poddlužnické žaloby. V případě jeho úspěchu dojde k výplatě částky, na kterou byl exekuční příkaz vystaven.⁷³

3.4 Povinnost exekutora

Jelikož má zahájená exekuce řadu nepříznivých dopadů na povinného a jeho manžela, jimiž jsou inhobitorium a arestatorium, které velmi vážně omezují dispozici s majetkem, došlo v rámci novelizací v roce 2015 ke změně ustanovení § 42 exekučního řádu, která znamená posílení ochrany manžela povinného v tom směru, že je exekutor povinen ještě před vydáním exekučního příkazu na majetek ve společném jmění manželů zjistit, zda je v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeném podle notářského řádu evidovaná smlouva o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o modifikaci společného jmění manželů spočívající v jeho zrušení obnovení nebo zúžení nebo rozhodnutí soudu o změně smlouveného režimu nebo režimu založeného na základě rozhodnutí soudu.⁷⁴

V případě, že ze shora uvedených modifikací nedojde ke zjištění, zda závazek vznikl před zápisem do listiny, nastupuje zákonná domněnka, že takovýto závazek vznikl ještě před zápisem smlouvy o manželském majetkovém režimu do seznamu Listin. V rámci vykonávacího řízení není možné zkoumat vznik takového závazku.⁷⁵ Co se týká dokazování k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2016 22 Cdo 1506/2013 „*Pokud není prokázán opak, má se za to, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů. Důkazní břemeno ohledně určitých skutečností leží na tom účastníku řízení, který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky; jde o toho účastníka, který existenci těchto skutečností také tvrdí. Na účastníkovi, který tvrdí, že určitá věc je ve společném jmění manželů, leží důkazní břemeno, že věc byla nabyta za trvání manželství; pokud se toto nabytí prokáže a druhý z manželů tvrdí skutečnosti, které i v takovém případě věc ze společného jmění vylučují, bude na něm důkazní břemeno ohledně těchto skutečností.*“ Teprve poté lze vydat exekuční příkaz postihující majetek ve společném jmění manželů. Jak bylo uváděno ve druhé kapitole, při modifikaci majetkového režimu není obligatorně stanoveno její zapsání do Seznamu listin o manželském majetkovém

⁷³ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str. 87

⁷⁴ § 42 odst. 1 exekučního řádu

⁷⁵ § 42 odst. 3 exekučního řádu

režimu. Pokud manželé tento úkon neprovedou, exekutor může postihnout i majetek, který netvoří společný majetek na základě této modifikace.⁷⁶ Pokud soudní exekutor nenalezne v Seznamu listin žádnou listinu nebo se bude jednat o případ, kdy dluh vznikl před jejím zápisem a oprávněný s tímto nevyslovil souhlas, který má možnost podle ustanovení § 719 odst. 2 a § 727 odst. 2 občanského zákoníku možnost udělit, lze nařídít výkon rozhodnutí i na majetek, který netvoří součást společného jmění manželů, jen proto, že byl zákonný režim společného jmění změněn.⁷⁷

Na základě tohoto ustanovení je zmírněn dopad exekučního návrhu na majetek ve společném jmění manželů. Díky této povinnosti a za předpokladu, že manželé svoji smlouvu uveřejnili do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, bude chráněn manžel povinného před nepříznivými následky exekučního návrhu, který by mu znemožnil dispozici s jeho majetkem v rámci inhibitoria. V důvodové zprávě k zákonu č. 139/2015 Sb. je uvedeno, že je nutné zohledňovat tyto úpravy vedené v Seznamu již při nařizování výkonu rozhodnutí s odvoláním na to, že se jedná o veřejný seznam, který je přístupný i třetím osobám, tedy věřitelům, vůči kterým se takto evidovaných smluv lze dovolat.⁷⁸

Před uvedenou novelizací se podle § 42 exekučního řádu nepřihlíželo k modifikacím společného jmění manželů. Majetek, který nepatřil do společného jmění manželů jenom proto, že byl smlouvu vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství nebo byl jeho rozsah zúžen (podle úpravy tehdejšího § 143 občanského zákoníku) To samé platilo i pokud bylo společné jmění rozšířeno. K úpravě se nepřihlíželo především z toho důvodu, že nebyla žádný veřejný seznam listin.⁷⁹

Exekuce by samozřejmě měla být provedena takovým způsobem, aby bylo dbáno ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených podle § 46 odst. 1 exekučního řádu. Ale jak již bylo uvedeno, pro zásah do společného jmění manželů postačí pouhá domněnka, že bude v řízení postižen majetek spadající do

⁷⁶KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.274

⁷⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb online <http://www.duvodovazprava.cz/home.php/posts/2391>

⁷⁸Tamtéž

⁷⁹RADKOVA, Martina. *Exekuce jiné pohledávky: praktická příručka pro soudy, soudní exekutory, finanční úřady, advokáty, daňové poradce, úřady a instituce vedoucí exekuce, dlužníky, věřitele a mnohé další : exekuce správců daní, soudů a soudních exekutorů : vzory, rejstřík, praktické postřehy*. Praha: Linde, 2009. Praktická právnická příručka. ISBN 978-80-7201-767-6.,str.135

společného jmění manželů. Díky této úpravě jsou chráněny majetkové poměry v těch manželstvích, kde došlo k zápisu modifikace společného jmění manželů.

Vzhledem k možným modifikacím společného jmění manželů, které přicházejí v úvahu od účinnosti nového občanského zákoníku je upravena ochrana věřitele v souvislosti se smluvní modifikací společného jmění manželů. Na základě možností, které mají manželé v rámci úpravy svého majetkového režimu, který by mohl vést k účelovému jednání je věřitel chráněn ustanovením § 733 občanského zákoníku. Tato úprava dopadá na věřitele, jejichž pohledávka vznikla v období šesti měsíců před modifikací společného jmění manželů, a to jak změnou nebo vyloučením, smlouvu manželů nebo rozhodnutím soudu. Za splnění těchto podmínek a toho, že se jedná o dluh vzniklý za trvání manželství a současné existence společného jmění manželů, se může věřitel uspokojit z toho, co by bylo součástí společného jmění manželů, kdyby ke smlouvě manželů nebo k rozhodnutí soudu nedošlo. Věřitel tak bez dalšího k takovéto modifikaci vůbec nepřihlíží a může postihnout například majetek vyvedený z výlučného majetku dlužného manžela do společného jmění manželů. *Je zřejmé, že okolnost, že dohoda o vypořádání společného jmění manželů byla manžely uzavřena (stala se mezi manžely účinnou) až poté, co věřiteli již vznikla jeho pohledávka (vůči jednomu z manželů), nezpůsobuje neplatnost dohody, ale jen její tzv. relativní bezúčinnost; znamená to, že dohoda o vypořádání společného jmění je nadále platným právním úkonem a vyvolává (jí sledované) právní následky, že však ve vztahu manželů vůči věřiteli se na dohodu hledí tak, jako kdyby nenastaly její účinky, tedy - jinak řečeno - tak, jako kdyby k vypořádání společného jmění manželů nedošlo.“* Zatímco neúčinnost právního úkonu podle ustanovení § 42a obč. zák. je třeba uplatnit odpůrci žalobou a dochází k ní teprve (až) na základě pravomocného rozhodnutí soudu, stav relativní bezúčinnosti dohody podle ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. nastává přímo ze zákona (ex lege). Vyplývá z toho (mimo jiné) to, že věřitel vymahatelné pohledávky, která mu vznikla vůči jednomu z manželů dříve, než byla manželi uzavřena (stala se mezi manželi účinnou) dohoda o vypořádání jejich společného jmění, má právo ji vymoci na základě titulu pro výkon rozhodnutí (exekučního titulu) cestou výkonu rozhodnutí (exekuce) také z majetku, který (původně) patřil do společného jmění manželů a který na základě dohody o vypořádání společného jmění připadl manželu dlužníka, aniž by bezúčinnost dohody podle ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. musela být (vůči manželu dlužníka) určena pravomocným soudním rozhodnutím.

Určení právní bezúčinnosti dohody o vypořádání společného jmění, která nastala podle ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák., je tedy možné jen tehdy, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem (§ 80 písm. c/ o. s. ř.).⁸⁰

Naopak za předpokladu, že je vznik pohledávky datován do období šesti měsíců po této změně, stává se takováto úprava účinnou, avšak ne bez dalšího. Věřiteli musí být tato změna známa nebo pokud se jedná o věc zapisující se do veřejného seznamu, tak tento zápis byl již proveden.⁸¹ Smyslem tohoto ustanovení je ochrana věřitele před účelovým jednáním manželů, které zakládá modifikace společného jmění v bezprostřední době v souvislosti se vznikem dluhu. Z komentovaného ustanovení je třeba tomuto rozumět tak, „že právní důvod vzniku dluhu musí existovat v okamžiku modifikace a samotná modifikace musí nastat nejpozději do 6 měsíců od splatnosti (dospělosti) dluhu.“⁸²

3.5 Exekuce na společné jmění manželů

K výkonu rozhodnutí, které zasáhne společné jmění manželů, může dojít ve dvou situacích. První z nich je situace, kdy se jedná o společné dluhy manželů. Zde je více než jasné, že dluh půjde k tíži obou z manželů. Druhou možností je pak zásah do společného jmění manželů pro výlučné dluhy právě jednoho z nich. Od roku 2014 je navíc možné postihnout společné jmění manželů i pro výlučné dluhy jednoho z manželů vzniklých před uzavřením manželství.

3.5.1 Postih majetku ve společném jmění manželů

Jinou rovínou od vymezení dluhů patřících a nepatřících do společného jmění manželů však tvoří uspokojení věřitele při výkonu rozhodnutí. Jestliže dluhy vzniklé za doby trvání manželství vznikly pouze na základě jednání jednoho z manželů, nic nebrání tomu, aby se věřitel uspokojil ze společného jmění manželů. Zákonný základ nalezneme v § 731 občanského zákoníku „*Vznikl-li dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění, může se věřitel při výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co je ve společném jmění.*“ Podmínkou je právě existence společného jmění manželů. Nezbytným bude odlišení situace, kdy je mezi manžely modifikován rozsah společného jmění manželů. Toto ustanovení je opakem ochrany manžela povinného v rámci toho, jaký dluh spadá do společného

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu se ze 26. 6. 2013 sp. zn. 21 Cdo 2833/2012

⁸¹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9.str. 294-297

⁸² MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.

jmění manželů. Výlučné dluhy jednoho z manželů, které lze při výkonu rozhodnutí postihnout jsou následující:

- „*Výlučné dluhy jen jednoho z manželů převzaté za trvání společného jmění manželů bez souhlasu druhého – pokud se nejedná o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny,*
- *výlučné dluhy vzniklé jednomu z manželů za trvání společného jmění manželů jinak než převzetím,*
- *dluhy týkající se výlučného majetku jednoho z manželů v rozsahu přesahujícím zisk z tohoto majetku spadající do společného jmění, vzniklé za trvání společného jmění manželů,*
- *dluhy ze společného jmění manželů vyloučené do výlučného jmění jen jednoho z manželů na základě smluvní modifikace.*⁸³

Celková koncepce se přiklání k ochraně věřitele. Manžel povinného se tedy dostává do situace, kdy se musí sám aktivně postarat o to, aby nebyl postižen jeho majetek. V případě, že dluh vznikne proti vůli druhého manžela, je nutné, aby manžel projevil nesouhlas vůči věřiteli s tímto dluhem. Následně se bude postupovat tak, že společné jmění bude postiženo pouze do výše, která představuje podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle § 742 občanského zákoníku. Ze zákona dochází k takovému omezení za situace, kdy je manžel povinen plnit výživné, pokud se jedná o dluh manžela z protiprávního činu nebo v případě, že dluh jen jednoho z manželů vznikl ještě před uzavřením manželství.

Nesouhlas s dluhem má poté dvě roviny. V případě projevení nesouhlasu s dluhem pouze ve vztahu k manželovi povinného má za následek pouze to, že se dluh nestane součástí společného jmění manželů podle § 710 občanského zákoníku. Aby nastala situace, kdy se bude v rámci exekučního řízení postupovat podle ustanovení § 732 občanského zákoníku, je nutné tento nesouhlas projevit i vůči věřiteli.⁸⁴ Nesouhlas musí být projevěn bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu manžel dozví. Jedná se o neformální právní jednání, ze kterého je zřetelný

⁸³ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9.str. 294-297, str. 288

⁸⁴ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.str.732

nesouhlas se vznikem dluhu, avšak bude dostačující, pokud manžel nebude souhlasit s jednáním, které ke dluhu vedlo.⁸⁵

V praxi se stává, že nesouhlas projeví manžel až v okamžiku doručení exekučního titulu, jelikož o dluhu nemusí mít žádné tušení. Teprve poté, na základě doručení exekučního titulu, projeví svůj nesouhlas vůči exekutorovi. Zde se různí názory na tuto problematiku. Dle komentovaného ustanovení je nutné toto posuzovat jako hmotněprávní jednání učiněné v průběhu soudního řízení podle § 41 odst. občanského soudního řádu a považovat je za účinné. Exekutor by tedy měl vyjádření nedlužného manžela věřiteli sdělit.⁸⁶ V rámci řízení je však požadováno, aby manžel povinného toto oznámil věřiteli, nejen exekutorovi. Jelikož na exekutorovi neleží povinnost zjišťovat tyto a jiné skutečnosti, které vedly ke vzniku dluhu, je na manželovi povinném prokázat, že se jedná o dluhy, o kterých nevěděl a že vznikly proti jeho vůli. Bude nutné doložit především listinné důkazy, prokázat, že v době vzniku závazku pobýval někde jinde, jaká byla rodinná situace. Problémem však je, že v rámci pohledu do klasického manželství si mezi sebou manželé tyto vztahy v zásadě písemně, či jinak neupravují a může nastat důkazní nouze pro manžela povinného.

Vypořádací podíl

V rámci exekučního řízení může být postihnuto společné jmění toliko do výše „vypořádacího podílu“. V rámci tohoto hypotetického vypořádání vzniká otázka, zda má soud vypořádat pouze na základě kvantitativnímu vypořádání podílů manželů. Došlo by k tomu tak, že je oceněn majetek manželů a na základě ocenění dochází k procentuálnímu rozdělení. Zpravidla, pokud k tomu není důvod, dojde k rozdělení majetku v rámci 50 % mezi manžele.⁸⁷ Účelem tedy není zhodnocení, jaký majetek by připadl kterému z manželů, ale pouze hodnota majetku, který by připadl do výlučného vlastnictví každého z nich.⁸⁸ Na základě tohoto se věřitel může uspokojit co do výše vypořádaného podílu. Takovouto úpravu nalezneme např. v italské právní úpravě pro srovnání čl. 189 italského CoC v odstavci 1 „*Věci náležející společnému jmění ručí do hodnoty, který odpovídá podílu povinného manžela, a to za závazky vzniklé po uzavření*

⁸⁵ MELZER, Filip, Petr TRÉGL a Renata ŠÍNOVÁ. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, 22 (19/2014) 653

⁸⁶ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.str. 535

⁸⁷ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.str. 536

⁸⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3, str. 84

manželství jednomu manželovi v důsledku jednání překračujícího řádnou správu jednání bez potřebného svolení druhého manžela, pokud se věřitelé nemohou uspokojit z osobních věcí.“ v odstavci 2 „Věřitelé jednoho manžela se mohou, i když pohledávka vznikla před uzavřením manželství subsidiárně uspokojit z věcí náležejících společnému jmění až do hodnoty, která odpovídá podílu povinného manžela. Nemají-li přednostní právo, pak mají před nimi přednost věřitelé společného jmění.“⁸⁹Zákonem není upraveno, že by soudní exekutor musel postihnout výhradní majetek dlužného manžela, avšak k tomuto závěru lze dojít právě v souvislosti se zásadou přiměřenosti.⁹⁰ Nepostačí-li však majetek dlužného manžela k uspokojení věřitele, nic nebude bránit uspokojení majetku ve společném jmění manželů.⁹¹

Na tuto problematiku je nutné se podívat s ohledem na možnost manžela povinného domáhat se zastavení řízení podle § 262b občanského soudního řádu účinného od 1. 7. 2015, a to v případě, že má dojít výkonem rozhodnutí k poškození majetku ve společném jmění manželů nebo majetku manžela povinného ve větším rozsahu, než určuje zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho vůbec výkonem rozhodnutí postihnout. Samotné vypořádání společného jmění manželů totiž patří k velmi složitým soudním řízením a zatím není judikováno jakým způsobem na tuto situaci nahlížet.

Komentářová literatura⁹² přináší náhled na situaci, jakým způsobem může být řešena situace vypořádání podílu a rozděluje je na tři varianty. Situace je demonstrována na základě zjednodušeného modelového příkladu Vycházejme z úvahy, že společné jmění manželů tvoří pouze nemovitost. Výše vypořádacích podílů manželů činí částku, která je menší než hodnota vymáhaného dluhu.

Za tohoto předpokladu by v rámci první úvahy nešlo postihnout tuto nemovitost, jelikož by byla překročena mez vypořádacího podílu manžela povinného. Pokud by bylo postupováno podle této první úvahy, byl by zde neúměrně zkracován oprávněný.

⁸⁹ MELZER, Filip, Petr TRÉGL a Renata ŠÍNOVÁ. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, 22 (19/2014) str. 652

⁹⁰ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.str. 536

⁹¹ MELZER, Filip, Petr TRÉGL a Renata ŠÍNOVÁ. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, 22 (19/2014) 652
Právní rozhledy 19/2014 str. 652

⁹² JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3, str.85 .86

Druhá úvaha vychází z předpokladu rozdělení majetku na spoluvlastnické podíly. Hodnota nemovitosti by byla rozdělena na tři díly, z nichž by bylo možné postihnout 2/3 Tedy 1/3 výlučného majetku manžela a další 1/3 pro společné jmění manželů. Tato situace však naráží na soudní judikaturu a to toliko že *výkon rozhodnutí prodejem spoluvlastnického podílu podle ustanovení § 338 o. s. ř. lze nařídit jen u věci, která je v podílovém spoluvlastnictví.*⁹³

Třetí možností je pak provedení výkonu rozhodnutí prodejem nemovité věci a následného rozdělení výtěžku na třetiny. Z tohoto výtěžku by došlo k uspokojení oprávněného z částky představující 2/3 celé částky a 1/3 jakožto nepostižitelná část bude náležet manželu povinného.

V rámci exekučního řízení bude podle platné právní úpravy společné jmění manželů zachováno, věřitel bude uspokojen a manžel povinného nebude dotčen na svém majetku. Ve skutečnosti však dojde ke zmenšení společného jmění manželů a tím pádem bude zkrácen i manžel povinného v rámci faktické správy majetku. Je tomu z toho důvodu, že práva ze společného jmění manželů náleží oběma manželům společně a nerozdílně podle § 713 odst. 2 občanského zákoníku. Nicméně zde nedojde k zásahu do majetku, který by v případě vypořádání náležel pouze jemu.⁹⁴

Další otázkou je možnost opakovaného zásahu do společného jmění manželů, v případě, že pro výlučný dluh jednoho z manželů bylo již společné jmění manželů postiženo. V rámci následného postižení bude nutné zohlednit, co již bylo ze společného jmění manželů vynaloženo na úhradu výlučných dluhů v předcházejícím řízení.⁹⁵

3.5.2 Dluh vzniklý před uzavřením manželství

Poslední věta v § 742 občanského zákoníku říká, že majetek ve společném jmění manželů může být postižen i v případě, že se jedná o dluh, který vznikl pouze jednomu z manželů a to ještě před uzavřením manželství. Tato možnost přinesla zásadní prolomení v dosavadní právní úpravě. Předchozí právní úprava podle občanského zákoníku z roku 1964 tuto možnost nepřipouštěla. Věřitel se nemohl domáhat uspokojení pohledávky, která vznikla před uzavřením manželství z majetku ve společném jmění manželů. V souvislosti s tímto se mohly některé

⁹³ USNESENÍ Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 11. 1972 sp. zn. 5 Co 620/72 Bezpodílové spoluvlastnictví manželů. Podílové spoluvlastnictví. Výkon rozhodnutí

⁹⁴ MELZER, Filip, Petr TRÉGL a Renata ŠÍNOVÁ. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, 22 (19/2014) 654

⁹⁵ Tamtéž str. 652 Právní rozhledy 19/2014 str. 652

dluhy stát nedobytnými jenom proto, že veškerý majetek spadl do společného jmění manželů a věřitel se z tohoto nemohl uspokojit. V rámci úvah je vyjádřen názor, že se jednalo o rozpor s ochranou vlastnického práva ve smyslu č. 11 Listiny.⁹⁶ Ustanovení § 42 exekučního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2013 umožňovalo vést exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů.

V souvislosti s rekodifikací občanského zákoníku a změně hmotného práva, která tuto možnost zakotvila, bylo nutné promítnout tuto změnu také do procesní úpravy. Přesněji řečeno došlo k novelizaci občanského soudního řádu a exekučního řádu. V exekučním řádu bylo s účinností k 1. 1. 2014 uvedeno v § 42 následující „*Exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze vést také tehdy, jde-li o vymáhání dluhu, který vznikl za trvání manželství nebo před uzavřením manželství jen jednomu z manželů.*“ Platí, že šlo postihnout pouze podíl toho z manželů, který se zavázal, jako kdyby společné jmění bylo zrušeno a vypořádáno podle § 742 občanského řádu upravující vypořádání mezi manžely, které je typické pro zánik manželství rozvodem nebo smrtí. Navíc bylo nutné postupovat v souladu s ustanovením § 262a odstavec 2 občanského soudního řádu. V tomto odstavci byl taxativně vymezen majetek, který nemohl být touto formou postižen. Jednalo se o pohledávky manžela povinného na vyplacení mzdy nebo jiného příjmu podle § 299 odst. 1 občanského soudního řádu, dále pak na vyplacení prostředků z účtu v bance, na vyplacení jiné peněžité pohledávky či jiných majetkových práv nespádajících do společného jmění manželů. Oproti tomu je rozdíl v plnění, které na základě těchto pohledávek manžel obdrží, to totiž náleží do společného jmění manželů.⁹⁷ Problémy s sebou tato úprava přinesla především v rámci řešení přechodných ustanovení, která měla za následek vznik pravé retroaktivity, která je nepřipustná vzhledem k legitimním očekáváním v rámci právního státu. Na základě usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2016 spisová značka 20 Cdo 4368/2016 bylo deklarována nepřipustnost zpětné působnosti exekučního řádu ve znění zákona č. 303/2013 Sb. na právní jednání, k nimž došlo před tímto datem. A proto se „*ustanovení § 42 odst. 1 ex. řádu ve znění účinném od 1. ledna 2014 se uplatní jen tehdy, pokud nikoliv k uzavření*

⁹⁶ MELZER, Filip, Petr TRÉGL a Renata ŠÍNOVÁ. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, 22 (19/2014) 652

⁹⁷ Společné jmění manželů a jeho postih v rámci exekuce Mg. Bc. Lucie Neprašová, Právní prostor ISSN 2336-4114 online z codexis

manželství, nýbrž ke vzniku pohledávky, došlo v době od 1. ledna 2014. V opačném případě by dopad ustanovení § 42 odst. 1 ex. řádu ve znění účinném od 1. ledna 2014 měl ve vztahu k manželům, jejichž pohledávka vznikla do 31. prosince 2013, pravé retroaktivní účinky a byl by v rozporu s jejich legitimním očekáváním v době vzniku závazku v tom směru, že dluh vzniklý před uzavřením manželství je výlučným dluhem dlužného manžela a jako takový může být uspokojen toliko z výlučného majetku dlužného manžela, nikoliv z majetku ve společném jmění manželů či majetku, který se za takový majetek považuje pro účely exekučního řízení nebo řízení o výkon rozhodnutí. Rozhodujícím okamžikem je ten, kdy došlo ke vzniku pohledávky (srov. § 732 OZ).“⁹⁸

V rámci provedení exekuce je tedy nutné zohlednit, zda dluh vznikl v době účinnosti občanského zákoníku z roku 1964 nebo v době účinnosti nového občanského zákoníku. Pokud došlo ke vzniku dluhu za účinnosti občanského zákoníku z roku 1964, který neumožnil zásah do společného jmění manželů pro tyto dluhy, není možné věřitele ze společného jmění pro tyto dluhy uspokojit. Výjimka by se dala uplatnit za předpokladu, že se na tomto oprávněný společně s povinným a jeho manželkou domluví. V rámci výkonu rozhodnutí je pak nutné rozlišit situaci řízení zahájených před 31. 12. 2013 a řízení zahájených po tomto datu.

V rámci řízení zahájených do 31. 12. 2013 se postupuje podle občanského soudního řádu účinného do 31. 12. 2013, kde se uplatní důvody pro zastavení řízení za předpokladu zásahu do společného jmění manželů pro dluhy vzniklé před uzavřením manželství. Pokud je řízení zahájené po tomto rozhodném datu, bylo nutné, aby manžel povinného využil excindační žaloby, protože exekutor může v těchto řízeních postihovat společné jmění manželů pro dluhy vzniklé před uzavřením manželství. Nicméně do tohoto zasáhla ještě další novela č. 139/2015 Sb., a tak i v rámci řízení, které bylo zahájeno před účinností této novely, se manžel povinného již nebude domáhat vyloučení postihu majetku formou excindační žaloby, ale návrhem na zastavení exekuce.⁹⁹

Vést exekuci pro dluh vzniklý před uzavřením manželství jednomu z manželů je stejně jako v předcházejícím případě u dluhu vzniklého jen jednomu z manželů za doby trvání manželů možno provést pouze do výše, již by

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2016 spisová značka 20 Cdo 4368/2016

⁹⁹ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.819

představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle § 742 občanského zákoníku.¹⁰⁰ V tomto případě bude nutné zkoumat, kdy nastala právní skutečnost, se kterou je vznik dané povinnosti spojen. Problémy mohou nastat totiž u dluhů vázaných na doložku času nebo u dluhů podmíněných.¹⁰¹

K tomu je nutné uvést, že se v § 262b odst. 1 občanského soudního řádu hovoří o zvláštním právním předpise. V tomto případě bude nutné rozlišit, kdy samotný závazek vznikl. Pokud se jedná o závazek vzniklý před 31. 12. 2016 je rozhodujícím ustanovením § 143 odst. 1 písm. b občanského zákoníku z roku 1964. Podle tohoto ustanovení tvoří společné jmění manželů závazky, které vznikly jednomu nebo oběma manželům za doby trvání manželství. Výjimku tvořily závazky týkající se majetku náležejícímu pouze jednomu z manželů a závazky jejichž rozsah přesahoval míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden bez souhlasu druhého. Na závazky vzniklé před 1. 1. 2014 se tedy bude nutné dívat s ohledem na předchozí právní úpravu hmotného práva, avšak s tím že bude použita nová procesní úprava.¹⁰² K tomu usnesení Nejvyššího soudu „*Návrh manžela povinného na zastavení exekuce je třeba projednat podle ustanovení § 262b odst. 1 o. s. ř. ve znění novely občanského soudního řádu č. 139/2015 Sb. bez ohledu na to, kdy byla dosud pravomocně neskončená exekuce (soudní výkon rozhodnutí) zahájena. "Zvláštním právním předpisem" ve smyslu ustanovení § 262b odst. 1 o. s. ř., na jehož základě soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného postižen ve větším rozsahu, je právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem exekuce (soudního výkonu rozhodnutí).*“¹⁰³

3.6 Způsoby provedení exekuce

Jak již bylo zmíněno, exekutor má postupovat v rámci exekučního řízení rychle a účelně, za současné ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem. Aby tomu tak bylo, exekutor poté co je exekuce zapsána v rejstříku zahájených exekucí zváží, jakým způsobem bude provádět

¹⁰⁰ § 732 Občanský zákoník

¹⁰¹ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.str. 533

¹⁰²KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.820

¹⁰³Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016 spisová značka 20 Cdo 3416/2016

exekuci. Aby mohla být exekuce co nejrychleji provedena, je na právě soudním exekutorovi, jakým způsobem provede exekuci. Není totiž vázán návrhem oprávněného. Zde je hlavní rozdíl od výkonu rozhodnutí podle části VI. občanského soudního řádu. Exekutor je povinen zvolit takový způsob exekuce, který je uvedený v exekučním řádu a který není zřejmě nevhodný.¹⁰⁴ Exekutor musí postupovat tak, aby již od počátku zahájení exekučního řízení nebyla vedena exekuce ve větším rozsahu, než bude třeba pro uspokojení pohledávky. Avšak po dobu celého řízení se výše pohledávky může měnit společně s náklady soudního exekutora. Nemělo by se tedy jednat o značný nepoměr mezi tím co má být v rámci exekučního řízení vymoženo. V samotném exekučním řízení je nutné pamatovat na upřednostnění nároků oprávněné osoby před ochranou majetku povinného.¹⁰⁵ Exekuční řád se odchyluje od ustanovení § 263 občanského soudního řádu ve prospěch efektivity vymožení pohledávky.¹⁰⁶

Po novele č. 164/2015 Sb., je jasně stanovena posloupnost postupu způsobu provedení exekuce, která omezuje zmíněnou volbu způsobu provedení exekuce. Nicméně je namístě reflektovat řízení zahájené do 31. 8. 2015. Pro tato řízení platí úprava po novele exekučního řádu na základě zákona č. 286/2009 Sb., doplněná novelou č. 139/2015 Sb. Na základě této úpravy byly určeny jisté priority, které má soudní exekutor volit před jinými způsoby exekuce. Tato novela byla zavedena především z toho důvodu, aby nebylo ihned přistupováno k exekuci prodejem movitých věcí, ale aby v první řadě provedl soudní exekutor zjištění účtů povinného u peněžitých ústavů a na správě sociálního zabezpečení zjištění informací, zda je povinný zaměstnancem a zdá má příjmy. To vše mělo přispět k tomu, aby nebyl nadměru zatěžován povinný.¹⁰⁷

Po novele č. 164/2015 Sb. již exekutor musí dodržovat pořadí stanovené v odstavci 2 ustanovení § 58 exekučního řádu, kde je stanoveno pět skupin způsobů, ke kterým přistupuje exekutor postupně. Jak naznačoval vývoj, který s sebou nesla předcházející novela, která měla za cíl šetřit práva povinného, může soudní exekutor přistoupit k provedení exekuce podle dalších odstavců v případě,

¹⁰⁴ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str.155

¹⁰⁵ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.340

¹⁰⁶ Tamtéž str. 434

¹⁰⁷ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.435
Exekuční řád komentář str. 435

že předcházející způsob nevede k uspokojení oprávněného. Exekuce může být provedena toliko způsoby srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů, příkázáním pohledávky, prodejem movitých a nemovitých věcí, postižením závodu, správou nemovité věci, pozastavením řídičského oprávnění. V případě exekuce na jinou povinnost než zaplacení peněžité částky se bude podle povahy věci provádět exekuce vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci, provedením prací a výkonů. Dále je možné využít prodej zajištěné pohledávky prodejem zastavených movitých věcí a nemovitých věcí.¹⁰⁸ Novelou exekučního řádu zák. č. 139/2015 Sb., bylo do exekučního řádu přidána možnost využít exekutorského zástavního práva, mající zajišťovací charakter.¹⁰⁹

Prvním ze způsobů provedení exekuce je exekuce příkázáním pohledávky z účtu povinného. V případě, že povinný nemá účet nebo již byla provedena výplata exekutorovi nebo na účtu není dostatečný finanční obnos, může následně exekutor přistoupit k exekuci účtu manžela povinného. Jak již naznačoval vývoj, který s sebou nesla předcházející novela, která měla za cíl šetřit práva povinného, může soudní exekutor přistoupit k provedení exekuce podle dalších odstavců § 58 exekučního řádu, pokud na základě zjištění exekutora povinný ani jeho manžel nemá potřebný majetek nebo pokud tento způsob zvoleného druhu exekuce nevede v přiměřeném časovém úseku k uspokojení pohledávky. Soudní exekutor může přistoupit k příkázání jiné peněžité pohledávky (s výjimkou pohledávky z penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního připojištění), postižením jiných majetkových práv, srážkami ze mzdy a jiných příjmů, správou nemovité věci nebo pozastavením řídičského oprávnění. Teprve až po vyčerpání těchto možností může soudní exekutor zvolit způsob prodeje movitých věcí, jakož i nemovitých věcí, které povinný užívá k bydlení sebe a své rodiny. Jedná se o nemovitost, ve které skutečně povinný bydlí, nemusí zde mít trvalé bydliště. Dále může soudní exekutor zvolit postižení závodu nebo příkázání pohledávky z penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření. K prodeji nemovitých věcí, které povinný používá k bydlení sebe a své rodiny může soudní exekutor přistoupit, pokud veškeré předchozí kroky nepokryjí dlužnou částku společně s náklady řízení. Výjimku z tohoto postupu umožňuje odstavec 3 exekučního řádu shora uvedeného paragrafu, a to v případě že povinný sám

¹⁰⁸ § 59 exekuční řád

¹⁰⁹ § 73a exekuční řád

navrhne jiné pořadí nebo pokud bude souhlasit s návrhem exekutora, který spatřuje v jiném postupu lepší řešení.

Komentářová literatura k tomu uvádí, že se nesmí jednat o formální či paušální souhlas, který by k takovému jednání povinný poskytl, ale bude nutné uvést do exekutorského spisu konkrétní složky majetku, které budou postihovány přednostně.¹¹⁰

3.6.1 Pohledávka z účtu u peněžitého ústavu

Novelou exekučního řádu od 1. 1. 2013 došlo k možnosti postihnout účet manžela povinného z účtu u peněžitého ústavu pro dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství. Do této doby byla možnost přikázání pohledávky z účtu povinného velmi diskutabilní. Dle judikatury bylo možné touto cestou postihnout účet pouze, pokud byl majitelem povinný a nikoliv manžel povinného. Na účet jiné osoby než povinného se nemohlo ani za předpokladu, že na účet byly vloženy peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů.¹¹¹

Zákaz však nebyl absolutním, tedy alespoň v rovině faktického zásahu na účet manžela povinného. Dala se využít možnost postihnout účet manžela povinného formou přikázáním jiné peněžité pohledávky nebo postižením jiného majetkového práva. Pokud by byla zvolena cesta přikázáním pohledávky z účtu povinného, mohl podat manžel povinného vylučovací žalobu nebo došlo k zastavení výkonu rozhodnutí.¹¹² V rámci tehdejší úpravy však bylo argumentováno, že je možné účet manžela povinného postihnout jelikož, „*pohledávka z účtu sama o sobě není věcí ani majetkem ve smyslu § 143 odst. 1 občanského zákoníku, a nepatří proto (stejně jako nárok na mzdu) do společného jmění manželů.*“¹¹³

V rámci faktického vymáhání pohledávky činila nemožnost zásahu na účet manžela povinného problémy, neboť docházelo k zasilání finančních prostředků na účet manžela povinného, což způsobovalo následnou komplikaci při vymáhání pohledávky.¹¹⁴

¹¹⁰ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.436

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1284/2002

¹¹² TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-489-9.str. 310 -313

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2005 sp. zn. 1 Afs 111/2004

¹¹⁴ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.274

Další změnou exekučního řádu k 1. 7. 2015 došlo k zásahu do § 42 exekučního řádu, která s sebou nese řadu významných změn dotýkajících se postižení majetku patřící do společného jmění manželů. Předchozí právní úprava umožňovala nařídit výkon rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů více způsoby, a to srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, přikázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného, postižením jiných majetkových práv manžela povinného.¹¹⁵ Tyto způsoby výkonu rozhodnutí bylo možné nařídit od 1. 1. 2013 za tím účelem, aby nedocházelo k zaslání finančních prostředků na účet manžela povinného, který byl do té doby nepostižitelný. Po novele č. 139/2015 Sb., účinné k 1. 7. 2015 došlo k restrikci možností postihu společného jmění manželů. Jediným možným způsobem je v tuto chvíli postižení účtu manžela povinného. Exekutor tedy nemůže zvolit výkon rozhodnutí formu výkonu rozhodnutí srážkou ze mzdy manžela povinného ani postihnout jinou pohledávku nebo majetkové právo.

Co se týká vlivu této změny na již zahájená řízení, bylo možné tyto prostředky postihnout jen za předpokladu, že byly provedeny veškeré úkony, které byly spojeny s převedením peněz na exekutora. To znamená, pokud nastaly právní účinky do 30. 6. 2015, došlo poté ještě k převedení finančních prostředků na exekutora. U mzdy tomu bylo naposledy v rámci květnové výplaty. U ostatních způsobu bylo nutné dodržet právní moc rozhodnutí s datem do 30. 6. 2015, jinak se přistoupilo k vrácení finančních prostředků.¹¹⁶

Celková změna v rámci novelizací však nijak nevyloučila možnost zásahu na účet manžela povinného. Podle aktuálního znění § 42 odstavec 4 exekučního řádu *„Jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze vydat exekuční příkaz na majetek ve společném jmění manželů, lze vést exekuci přikázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu.“*

Podle přechodných ustanovení vyplývá, že i pro řízení zahájená před touto novelizací, tedy před 1. 7. 2015 lze použít formu postihu manžela povinného nejenom pro dluhy ve společném jmění manželů, ale i pro výlučný dluh manžela povinného, pro který lze nařídit exekuci na společné jmění manželů. Komentářová literatura, však s ohledem na, již v práci zmiňovaná rozhodnutí zakazující použití

¹¹⁵ § 262a odst. 2 občanského řádu v platném znění do 30. 6. 2015

¹¹⁶ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str. 820 - 821

některých ustanovení pro jejich pravou retroaktivitu, nabádá k obezřetnosti při výkladu přechodných ustanovení. Exekuci pro výlučné závazky povinného, které vznikly před 31. 12. 2015 dle úvahy vést lze. Zde se uplatní výjimka platná pro všechna řízení, a to pro závazky, týkající se majetku náležejícímu přímo povinnému a poté závazků, které přesahují míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, který převzal povinný bez souhlasu manžela. Pro výklad jaké závazky to jsou je nutné použít úpravu hmotného práva podle občanského zákoníku z roku 1964 společně s judikaturou, která tuto problematiku doplňuje.¹¹⁷

Podle nové úpravy obsažené v § 42 odst. 4 exekučního řádu lze tedy nově vést exekuci postihem účtu manžela povinného nejen pro dluhy ve společném jmění manželů, ale nově také pro výlučný dluh manžela povinného, který je možné uspokojit ze společného jmění manželů na základě ustanovení § 731 občanského zákoníku. Vzhledem k tomu, že je nyní možné účet manžela povinného postihnout i pro výlučný dluh jeho manžela, došlo k omezení možnosti zásahu na účet manžela povinného. Důvodová zpráva k tomu uvádí, že se jedná o vyvážení ochrany manžela povinného, protože se může dostat do situace, že není seznámen s existencí exekučního titulu.¹¹⁸

Prvním omezením je samotná posloupnost exekučního řízení podle § 58 exekučního řádu. K exekuci účtu povinného může soudní exekutor přistoupit poté, co nebylo možno oprávněného uspokojit exekucí účtu povinného. Následně na to může exekutor přistoupit k exekuci účtu manžela povinného. Pro postih ovšem platí další omezení, a to podle § 304a odst. 4 občanského soudního řádu. V případě, že na účtu manžela povinného nebudou uloženy žádné peněžní prostředky, které by náležely do společného jmění manželů, bude výkon rozhodnutí touto formou zastaven. Bude se jednat o situaci, kdy na účtu budou např. prostředky nabyté z dědického řízení. Pro zásah na účet manžela povinného naopak postačí, pokud se alespoň z části budou na jeho účtu manžela nacházet prostředky, které by jinak patřily do společného jmění manželů. Vzhledem k tomuto ustanovení, které se opět přiklání k ochraně povinného manžela, by se stát prostředkem k podávání účelových návrhů pro protahování provedení výkonu rozhodnutí, je stanovena vyvratitelná domněnka ve prospěch společného jmění manželů obsažená ve druhé větě § 262b občanského soudního řádu „*Není-li*

¹¹⁷ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.str.823

¹¹⁸

prokázán opak, má se za to, že peněžní prostředky na účtu manžela povinného by náležely do společného jmění manželů.“ Vzhledem k tomuto ustanovení musí manžel povinného dokázat původ peněžních prostředků, aby mohl být výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z jeho účtu zastaven.¹¹⁹

Další ochranou pro manžela povinného je nejvyšší přípustný zásah na účet manžela povinného. Negativním dopadem na manžela povinného je takzvané inhibitorium. Jedná se o situaci, kdy je peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, po tomto okamžiku ztrácí povinný právo disponovat s finančními prostředky na svém účtu.¹²⁰ Pro zmírnění dopadu inhibitoria platí výjimka podle § 304b odst. 1 občanského soudního řádu, v rámci které má povinný možnost z účtu vyčerpat prostředky ve výši dvojnásobku životního minima jednotlivce stanovené podle zákona č. 110/2006 Sb. o existenčním a životním minimu. K tomuto vyplacení dojde pouze jednou, a to na žádost povinného. Pro manžela povinného platí zákaz dispozice s majetkem jen ve výši poloviny těchto uložených prostředků. Minimálně však musí být opět dodržena částka dvojnásobku životního minima jednotlivce. Při postižení účtu manžela povinného poté platí že na účtu se nachází částka převyšující výši dvojnásobku životního minima jednotlivce stanovené podle zákona č. 110/2006 Sb., týká se zákaz nakládání s peněžními prostředky podle ustanovení § 304 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu, jen poloviny těchto prostředků v době doručení exekučního příkazu peněžnímu ústavu.¹²¹ Toto omezení se použije na každý z účtů povinného u různých bankovních institucí. V případě, že má však manžel povinného v rámci jedné bankovní instituce více účtů, omezení se vztáhne pouze na jeden z nich.¹²² Délka, po kterou je účet blokován, je omezena podle § 306 občanského soudního řádu na šest měsíců od doby doručení vyrozumění peněžnímu ústavu. V rámci tohoto, je vyjádřen názor, že tato úprava je nesprávným řešením situace vzhledem k tomu, že vychází ze špatné interpretace společného jmění manželů, které je postaveno na tom, že zde neexistují podíly. Nelze vycházet z toho, že každý z manželů je vlastníkem poloviny majetku, jelikož k tomuto dojde až ve fázi vypořádání společného jmění manželů s dalším

¹¹⁹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016.* Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-080-7.str. 83 -87

¹²⁰ § 304 odst. 3 občanský soudní řád

¹²¹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016.* Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-080-7.str. 211 - 212

¹²² § 304b odst. 1 Občanský soudní řád

využitím ustanovení § 742 občanského zákoníku. V exekučním řízení pak může nastat situace, že určitá část majetku nebude použita k uspokojení povinného při exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného, jakoby tomu bylo při exekuci prodejem nemovité věci.¹²³

Manžel povinného se může domáhat částečného zastavení výkonu rozhodnutí, je-li postihován majetek náležející do společného jmění manželů, případně jeho výlučný majetek, jestliže to není dovoleno zákonem nebo by se jednalo o postih nad limit stanovený zákonem. O tomto musí být manžel povinného řádně poučen, aby mohl uplatnit veškerá svá práva.¹²⁴ Další výjimku obsaženou v § 304 odst. 4 občanského soudního řádu tvoří povolení nakládat s prostředky z účtu v případě platby směřující ke splnění vymáhané pohledávky směřující na účet oprávněného nebo exekutora.

Co se týče doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, řídí se toto ustanovením odstavce 2 § 304 občanského soudního řádu. Usnesení se doručí oprávněnému, povinnému, popř. též manželu povinného v případě, že je postihován jeho účet a peněžnímu ústavu. Povinnému se doručuje až poté, co je doručeno peněžnímu ústavu.

Za majitele účtu se považuje osoba, se kterou peněžní ústav uzavřel smlouvu o účtu a pro kterou jej vede. Z tohoto vyplývá, že není podstatné jestli prostředky na tomto účtu patří povinnému či nikoliv. Za podstatné je považováno pouze to, kdo je majitelem účtu. K tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 35 Odo 801/2002 „*Osoba, které byly jako oprávněné z výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu povinného u peněžního ústavu vyplaceny za účelem uspokojení její vykonatelné pohledávky vůči povinnému peněžní prostředky z účtu povinného u peněžního ústavu, není pasivně věcně legitimována ve sporu, ve kterém se třetí osoba domáhá zaplacení (vrácení) peněžních prostředků, které na tento účet povinného poukázala omylem. Peněžní prostředky na účtu vedeném peněžním ústavem na základě smlouvy o běžném účtu nebo na základě smlouvy o vkladovém účtu z tohoto pohledu nejsou v majetku majitele účtu, v jehož prospěch byl tento účet zřízen, nýbrž v majetku peněžního ústavu.*“ a dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2001 sp. zn. 21 Cdo 1774/99 „*Výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu*

¹²³ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.str. 77 - 78

¹²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb online <http://www.duvodovazprava.cz/home.php/posts/2391>

podle ustanovení § 303 a násl. o. s. ř. může být nařízen a proveden jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný. Jiná pohledávka z účtu není způsobilým předmětem tohoto výkonu rozhodnutí, i kdyby na účet byly vloženy peněžní prostředky povinného, případně peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů (povinného a majitele účtu).“

V rámci postižení účtu se můžeme setkat se situací, kdy jsou na účtu uloženy prostředky ze substitučního jmění. V praxi se s tímto institutem ještě nesetkáváme, tak často, ale je to dáno především krátkou dobou účinnosti nového občanského zákoníku, a proto je zde i tato možnost upravena. Úprava hmotného práva je obsažena v § 1512 a následujících občanského zákoníku a vztahuje se k dědickému právu. V případě substitučního jmění je osoba oprávněná pouze požívat dědictví, nikoliv s ním nakládat. Na základě tohoto by byla exekuce pro toto substituční jmění neproveditelná. V souvislosti s tímto institutem má exekutor povinnost vyzvat povinného ke sdělení informace, zda majetek nabyt formou substitučního jmění. Tuto informaci je nutné exekutorovi poskytnout do 15 dní od této výzvy¹²⁵

3.6.2 Srážky ze mzdy

Předmětem exekuce formou srážek ze mzdy je právo povinného na výplatu mzdy nebo jiného obdobného příjmu vůči jeho plátcí mzdy. Jednou z funkcí mzdy je funkce alimentární, která uspokojuje základní životní potřeby v našem případě rodiny. Jedná se tedy o základní zdroj příjmů a obživy. Vzhledem ke své funkci je toto právo chráněno formou třetinového systému a nepostižitelné částky mzdy.¹²⁶

Úprava srážek ze mzdy se provádí podle § 277 občanského soudního řádu, jelikož exekuční řád neobsahuje speciální úpravu. Srážky ze mzdy se provádí z čisté mzdy, včetně veškerých příplatků mzdy a doplatků mzdy. Jedná se o částku, která zbyde z hrubé mzdy po odečtení zálohy na daň z příjmů fyzických osob, pojistného na důchodové spoření, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění.

Zákon hovoří o srážkách ze mzdy včetně příplatků náležejících za vykonanou práci podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Povinný může mít další příjmy na které se použije výkon exekuce formou srážek ze mzdy jimiž

¹²⁵ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str. 179 – 180

¹²⁶ Tamtéž str. 159 – 160

je podle § 299 občanského soudního řádu plat, odměna z dohody o pracovní činnosti, odměna z dohody o provedení práce, odměna za pracovní nebo služební pohotovosti, odměna členů zastupitelstva územních samosprávných celků a z dávek státní sociální podpory a pěstounské péče. Je nutné aby, se jednalo o opakované platby. Dále je uveden taxativní výčet dalších příjmů, které nahrazují odměnu za práci a lze je v rámci tohoto výkonu exekuce také postihnout jsou jimi: odměna náhrada mzdy nebo platu, nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, důchody, stipendia, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci, odstupné popřípadě obdobná plnění poskytnutá v souvislosti se skončením zaměstnání. Peněžitá plnění věrnostní nebo stabilizační povahy poskytnutá v souvislosti se zaměstnáním, úrazový příspěvek, úrazové vyrovnání a úrazová renta, dávky vyplývající ze smlouvy o výměnku podle občanského zákoníku.

Vzhledem ke své funkci základního zdroje obživy je nutné, aby povinnému zůstala určitá část, která je považována za nezbytnou pro výživu povinného a osob, které jsou na povinném závislé. V případě, že by došlo k neomezenému zásahu na mzdu povinného nebo jeho manžela, vedlo by toto řešení ke vzniku hmotné nouze v rodině. Za této situace by byla nutná ingerence státu¹²⁷.

Tato částka je označována jako základní nezabavitelná částka. Její výše je určena podle prováděcího předpisu nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být stržena povinnému z měsíční mzdy při exekuci, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách). Podle ustanovení § 1 vládního nařízení č. 595/2006 Sb. je základní částka, která nesmí být podle § 278 občanského soudního řádu sražena povinnému z měsíční mzdy, rovna úhrnu dvou třetin součtu částky životního minima jednotlivce¹²⁸ a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu podle zvláštního právního předpisu na osobu povinného, a jedné čtvrtiny nezabavitelné částky na každou osobu, které je povinen poskytovat výživné. Částka normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu se stanoví pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 do

¹²⁷ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-080-7.str. 142 - 143

¹²⁸ Podle ustanovení § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Částka životního minima jednotlivce činí měsíčně 3 410 Kč podle § 2nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima.

99 999 obyvatel.¹²⁹ Ustanovení § 2 určuje, že se jedna čtvrtina nezabavitelné částky započítává na manžela i v případě, že má svůj vlastní příjem. V případě, že je exekuce srážkami ze mzdy nařízena oběma manželům pro jejich příjmy, dojde k započtení jedné čtvrtiny na společně vyživované dítě oběma zvlášť k jejich příjmu. Pokud je vedena exekuce pro výživné právě pro dítě, tato částka samozřejmě nebude zohledněna. Při určení počtu osob, kterým je povinný povinen poskytovat výživné, je dána na základě vyživovací povinnosti určené na základě zákona. Nebude rozhodné pokud se starají o jiné osoby, ke kterým nemají vyživovací povinnost na základě zákona. Vyživovací povinnost bude především vůči manželovi, rozvedenému manželovi, registrovanému partnerovi, bývalému partnerovi, předkům, potomkům a neprovdané matce. Je na povinném, aby doložil informace o počtu vyživovaných osob.¹³⁰

Pro určení výše nezabavitelné částky, která je možná touto formou postihnout je nutné od čisté mzdy odečíst tuto hodnotu, která je zaokrouhlena směrem dolů na částku dělitelnou třemi. Z tohoto výsledku lze srazit jednu třetinu. Nicméně v ustanovení § 279 odstavci 2 občanského soudního řádu nalezneme přednostní pohledávky jimiž jsou např. pohledávky výživného pohledávky náhrady újmy způsobené úmyslnými trestnými činy, pohledávky daní, poplatků a dalších.

Pokud jsou prováděny srážky ze mzdy i pro uspokojení přednostních pohledávek, připočítá se plně nezabavitelná část zbytku mzdy ke druhé třetině v takovém rozsahu, aby byly uspokojeny veškeré přednostní pohledávky a zbylá část se připočte k první třetině.¹³¹

Provádění srážek ze mzdy nemůže být prováděno ve větším rozsahu, než dovoluje občanský soudní řád, a to ani za předpokladu, že s tím povinný souhlasí.¹³²

3.6.3 Výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí

Výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí neobsahuje speciální úpravu v exekučním řádu, a proto se úprava na základě ustanovení § 66 exekučního řádu

¹²⁹ Nařízení vlády 395/2015 Sb. se částka od 1. 1. 2016 zvýšila na částku 5898 Kč

¹³⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3.str. 142 - 143

¹³¹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3.str. 144 - 145

¹³² § 281 Občanského soudního řádu

řídí podle ustanovení občanského soudního řádu. Na základě možnosti postižení majetku povinného v exekučním řízení se k prodeji movitých a nemovitých věcí přistupuje až za předpokladu, že předchozí formy vymáhání pohledávky nevedou k uspokojení oprávněného. Problém nastává především za situace, kdy je na povinného vedeno současně několik exekučních řízení. V souvislosti s omezením, jenž je stanoveno pro exekuci srážkami mzdy je předpoklad vymožení pohledávky rozprostřen do dlouhého časového úseku. Navíc příjem ze mzdy, i když se jedná o opakovaný příjem, není nikterak zaručen. V průběhu exekučního řízení může navíc dojít ke ztrátě zaměstnání.¹³³

Právní úprava obsahuje v ustanovení § 321 odst. 1 občanského soudního řádu omezení pro věci ve vlastnictví povinného nebo ve společném jmění povinného a jeho manžela. Výkon rozhodnutí prodejem nemovitých věcí se nemůže týkat těch, který povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s dobrými mravy a jejich počet a hodnota odpovídá obvyklým majetkovým poměrům.

Na základě tlaku veřejnosti a medializace případů soudních exekutorů došlo ke změně ustanovení § 322 odstavce 2 občanského soudního řádu na základě zákona č. 164/2015 Sb. s účinností od 1. 9. 2015 jsou z výkonu rozhodnutí vyloučeny zejména tyto věci ve vlastnictví povinného nebo ve společném jmění povinného a jeho manžela:

- a) běžné oděvní součásti, včetně prádla a obuvi,
- b) obvyklé vybavení domácnosti, zejména lůžko, stůl, židle, kuchyňská linka, kuchyňské nářadí a nádobí, lednička, sporák, vařič, pračka, vytápěcí těleso, palivo, příkrývka a ložní prádlo, pokud hodnota takové věci zjevně nepřesahuje cenu obvyklého vybavení domácnosti,
- c) studijní a náboženská literatura, školní potřeby a dětské hračky,
- d) snubní prsten, písemnosti osobní povahy, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se povinného nebo členů jeho rodiny a nosiče dat těchto záznamů, pokud nelze takové záznamy přenést na jiný nosič dat, a jiné předměty podobné povahy,

¹³³ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.str. 200 - 201

e) zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný nebo člen jeho domácnosti potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě,

f) hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu 80c),

g) zvířata, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako jeho společník.

Otázkou zůstává detailnost tohoto ustanovení, jelikož soudní judikatura poskytovala rámeček, ve kterém se exekutoři mohli pohybovat a pro občasný excesy bylo přidáno toto ustanovení. Bude nutné zvážit zda např. luxusní nábytek či velmi drahá elektronika bude obvyklým vybavením domácnosti.

3.7 Ochrana manžela povinného

V návaznosti na velkou novelu exekučního řádu došlo i k úpravě ochrany manžela povinného, vzhledem ke zrušení fáze nařízení exekuce. Jediným možným prostředkem proti vedení exekuce zahájené po 1. 1. 2013 je nyní podání návrhu na zastavení exekuce. Od 1. 7. 2015 v návaznosti na zrušení § 267 odst. 2 občanského soudního řádu a jeho nahrazením novým ustanovením § 262b občanského soudního řádu je manžel povinného umožněn podat návrh na (částečné) zastavení výkonu rozhodnutí, je-li postihován majetek ve společném jmění manželů v případě, že zákon jeho postih nepřipouští nebo ho nepřipouští v takovém rozsahu.¹³⁴ Dále bylo zamýšleno také umožnit manžel povinného podání návrhu na zastavení i tehdy, je-li postihován majetek, který je výlučným majetkem manžela povinného, neboť může být sporné, zda určitý majetek náleží nebo nenáleží do společného jmění manželů, a případně v jaké části ho lze postihnout. Podle předchozí právní úpravy byl manžel povinného aktivně legitimován podat excindační žalobu.¹³⁵

3.8 Postižení majetku v rozvedeném a nevypořádaném majetku

„K vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze nařídit výkon rozhodnutí i na majetek patřící do zaniklého společného jmění, které v době zahájení řízení o výkon nebylo vypořádáno.“ Podle tehdejší právní úpravy podle ustanovení § 262a odst. 1 občanského soudního řádu platilo, že k vydobytí závazku, který vznikl za doby trvání

¹³⁴ Za podmínek podle § 731 a § 733 občanského zákoníku

¹³⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb online <http://www.duvodovazprava.cz/home.php/posts/2391>

manželství jen jednomu z nich, lze nařídít výkon rozhodnutí postihující společné jmění manželů, poté bylo dovozeno, že výkon rozhodnutí lze nařídít i na majetek patřící do zaniklého společného jmění, které v době zahájení řízení nebylo vypořádáno.¹³⁶

V rámci exekučního řízení může nastat situace, kdy z centrální evidence vyplývá, že je manželství již rozvedené, avšak nedošlo k jeho vypořádání. Občanský zákoník stanoví lhůtu 3 let, ve kterých může k vypořádání dojít. Pokud k vypořádání během této doby nedojde, nastává fikce vypořádání, a tak soud rozhodne o tom, že hmotné věci přecházejí do výlučného vlastnictví toho z bývalých manželů, který jej užívá. Pro ostatní věci platí systém paritní a věc se dostane do režimu spoluvlastnictví podle § 1115 občanského zákoníku a spoluvlastnické podíly manželů budou většinou stejné. Dle judikatury může soud při vypořádání zákonného majetkového společenství manželů stanovit jiné podíly manželů na společném majetku než stejné, avšak toto musí být odůvodněno konkrétními okolnostmi¹³⁷, ale mělo by se jednat spíše o výjimky založené např. v péči o rodinu.¹³⁸

V rámci exekučního řízení pak exekutor bude postihovat věci nikoliv jako věci ve společném jmění manželů, ale jako věci v podílovém spoluvlastnictví bývalých manželů. Zřejmě se na tento vztah bude nahlížet jako na společenství jmění podle § 1236 – 1239 občanského zákoníku, jelikož v zákoně není žádná speciální úprava, a proto se na tento stav bude přiměřeně užívat úprava společného jmění manželů.¹³⁹

Otázkou však zůstává nesoulad stavu zapsaného v katastru nemovitostí se stavem skutečným. Stav vedený v katastru nemovitostí představuje dle materiální publicity stav, kterého se může třetí strana domáhat a není nikterak v kompetenci exekutora měnit tento stav. V případě, že v katastru nemovitostí svědčí právo oběma z manželů jako právo náležející do společného jmění manželů, pak by měl

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003 sp. zn. 20 Cdo 238/2003

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015 Společné jmění manželů a jeho vypořádání 22 Cdo 4011/2014

¹³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014 sp. zn. 22 Cdo 3916/2014

¹³⁹ ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, str. 236

soudní exekutor s touto informací nakládat jako s relevantní a v rámci exekučního řízení postihnout majetek, jakoby patřil do společného jmění manželů.¹⁴⁰

Exekutor by nicméně měl zohlednit, zda již uplynuly 3 roky od rozvodu a v případě že ano, tak vycházet alespoň u nemovitosti z fikce vypořádání. Věc, která dříve náležela do společného jmění manželů a v době delší tří let před nařízením výkonu rozhodnutí bylo společné jmění zúženo, zrušeno nebo zaniklo a nebylo vypořádáno se přeměněním v podílové spoluvlastnictví podle ustanovení § 714 písm. b občanského zákoníku. V rámci tohoto se bude jednat po výkonu rozhodnutí prodejem spoluvlastnického podílu k nemovité věci.¹⁴¹

¹⁴⁰ Jak lze postihnout majetek v zaniklém nevypořádaném společném jmění? JUDr. Stanislav Pazderka Zdroj: Komorní listy č. 4/2014, rubrika Články, str. 24 - 27

¹⁴¹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3.str. 441

4 Komparace

Pro stručnou komparaci uvádím úpravu exekučního řízení na Slovenku. Jedná se o stát, jehož právní řád je nám velice blízký vzhledem k naší společné historii. V úvodu je nutné uvést, že na Slovenku platila do roku 2005 dualita soudního a exekučního výkonu rozhodnutí, která byla dne 24. 6. 2005 zrušena. Důvodem byla především lepší vymožitelnost pohledávek cestou soudní exekuce s ohledem na rychlejší a flexibilnější provedení samotné exekuce. Na základě tohoto došlo ke zrušení části šesté občianského súdneho poriadku, který tento dualismus zakládal. Jediná úprava exekučního řízení obsažená v občianském súdnom poriadku je pro zabezpečení výchovy nezletilých dětí a vymáhání soudních pohledávek.¹⁴²

Po zrušení dualismu je stěžejní materie obsažena v zákonu národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti dále jen (Exekučný poriadok). I přes přesunutí většiny úpravy do shora uvedeného zákona zakládá § 9a odst. 1 Zákona národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v platném znění, dále jen exekučný poriadok. použitelnost ustanovení občianského súdneho poriadku.

4.1 Bezpodílové vlastnictví manželů

Občiansky zákonník¹⁴³ uvádí, že věc může být ve spoluvlastnictví více vlastníků. Spoluvlastnictví se rozděluje na podílové a bezpodílové. Mezi manželi vzniká právě jen bezpodílové vlastnictví.¹⁴⁴ Do bezpodílového vlastnictví manželů spadá vše, co je předmětem vlastnictví a co nabyde jeden z manželů za trvání manželství. Stejně jako v našem právním řádu jsou uvedené výjimky nespádající do bezpodílového vlastnictví manželů a jsou jimi věci získané dědictvím, darem, věci které slouží osobní potřebě nebo pro výkon povolání jednoho z manželů. Dále jsou uvedeny věci, které byly vydány v rámci restituce majetku jednomu z manželů.¹⁴⁵

Manželé mají možnost upravit zákonný rozsah bezpodílového vlastnictví manželů vzájemnou dohodou, že bezpodílové vlastnictví zúží, rozšíří nebo si

¹⁴² KOLESÁROVÁ, Stanislava. Zrušenie duality. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 2, s. 5.

¹⁴³ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platném znění dále jen občiansky zákonník

¹⁴⁴ § 146 občiansky zákonník

¹⁴⁵ § 174 občiansky zákonník

vyhradí vznik bezpodílového spoluvlastnictví ke dni zániku manželství. Veškeré tyto modifikace je nutné upravit formou notářského zápisu.¹⁴⁶

Co se týká ochrany práv třetích osob, tak podle § 143a odst. 3 občianského zákonníku se manželé mohou dovolat modifikace bezpodílového vlastnictví manželů jen v případě, že je tato úprava třetí osobě známa. Třetí osobě musí být známa nejenom samotná modifikace, ale i její obsah. Důkazní břemeno toho, že byla tato modifikace třetí osobě známa leží na manželích. A contrario pokud třetí osobě tato dohoda známa nebyla, manželé se nemohou této modifikace dovolávat. K tomu judikatura doplňuje „*Na splnenie podmienky o vedomosti tretej osoby o obsahu dohody o zúžení bezpodielového spoluvlastníctva týkajúcej se nehnuteľnosti podl'a judikatúry nestačí iba skutočnosť, že zmluva je súčasťou zbierky listin katastra nehnuteľnosti a je vyznačená na príslušnom liste vlastníctva.*“¹⁴⁷ V rámci výkonu rozhodnutí se manželé mohou této modifikace dovolat pouze tehdy, pokud byl obsah takovéto dohody třetí osobě zná, a to nejpozději ke dni vzniku pohledávky. V rámci této úvahy není podstatná doba zahájení vykonávacího řízení. V případě, že obsah modifikace nebyl třetí osobě znám, bude v rámci exekučního řízení tento majetek považován za majetek patřící do bezpodílového vlastnictví manželů. Stejně tak platí, že pokud během trvání manželství vznikl dluh jednomu z manželů před modifikací bezpodílového vlastnictví manželů, nebude se k této modifikaci přihlížet.¹⁴⁸

Manželé se podílejí na správě jejich majetku společně a v běžných věcech může vystupovat každý z manželů samostatně. Při správě jiných než běžných věcech je nutný souhlas druhého z manželů, jinak je tento úkon neplatný. Z právních jednání jsou zavázáni společně a nerozdílně.¹⁴⁹

4.2 Procesní postavení účastníků řízení

Účastníci exekučního řízení jsou podle § 37 odst. 1 exekučního poriadku oprávněný a povinný. V odstavci 2 téhož paragrafu je poté uvedeno účastenství manžela. Manžel povinného se stane účastníkem řízení za předpokladu, že jsou exekucí postižené věci v bezpodílovém vlastnictví manželů. Podmínkou je, že od začátku exekučního řízení nedošlo k vypořádání jejich bezpodílového vlastnictví dohodou nebo soudním rozhodnutím.

¹⁴⁶ § 143a odst. 1 – 3 občiansky zákonník

¹⁴⁷ Nejvyšší soud ČR, sp. zn. 20 Cdo 612/2005

¹⁴⁸ ŠTEVČEK, Marek. *Občiansky zákonník: komentár*. V Prahe: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-597-8.str. 1041 - 1047

¹⁴⁹ § 144 a § 145 občiansky zákonník

V rámci exekučního řízení, pro účast manžela povinného ,bude nutné splnit předpoklady hmotného práva, jimiž je doba vzniku pohledávky, která musí spadat do období trvání manželství. Proto je vždy nutné, aby bylo zkoumáno, kdy dluh vznikl a zda neexistuje hmotněprávní překážka bránící exekučnímu řízení. Další nutnost zkoumání pak představují modifikace bezpodílového vlastnictví manželů podle ustanovení § 143a občianského zákonníku. Tyto skutečnosti by v rámci exekučního řízení představovaly možnost podání excindační žaloby podle § 55 exekučného poriadku.¹⁵⁰

Pro dluh, jež vznikla pouze jednomu z manželů za trvání manželství, je možné v rámci výkonu rozhodnutí postihnout majetek patřící do bezpodílového vlastnictví manželů. Výjimku z tohoto, jak již bylo uvedeno tvoří pohledávka jednoho z manželů, která vznikla, když byl modifikován rozsah bezpodílového vlastnictví manželů a k závazku došlo v rámci používání majetku nepatřícímu do bezpodílového vlastnictví manželů.

K otázce účastenství bývalého manžela bude platit, že je účastníkem řízení do doby kdy dojde k vypořádání bezpodílového vlastnictví manželů dohodou, soudním rozhodnutím nebo zákonnou fikcí.¹⁵¹

Ochrana povinného je obsažena v § 61b exekučného poriadku, jelikož je možné exekuci vykonat jen v rozsahu pohledávky vplývající z exekučního titulu a jejího příslušenství. Výjimka je stanovena v případě, že se koná exekuce prodejem movitých věcí, které není možné rozdělit nebo v případě prodeje nemovitých věcí, jestliže povinný nemá dostatek majetku.

4.3 Způsoby provedení exekuce

Exekučný poriadok taxativně v § 63 stanovuje způsoby provedení exekuce, která je pro vymožení peněžité pohledávky možná: srážkami ze mzdy a jiných příjmů, příkázáním pohledávky, prodejem movitých věcí, prodejem cenných papírů, prodejem nemovitostí, prodejem podniku, zadržením řidičského oprávnění.

Pokud se jedná o vymožení nepeněžité pohledávky pak způsoby podle § 63 odst. 2 je možné vést exekuci: vykonáním, odebráním nebo zničením věci na náklady povinného, rozdělením společné věci, uskutečněním práce.

¹⁵⁰ *Exekučný poriadok: komentár.* V Prahe: C.H. Beck, 2011. Beckova edícia komentované zákony. ISBN 978-80-7400-335-6.str. 83

¹⁵¹ Tamtéž str. 83

Co se týče způsobu volby exekuce podle § 64 exekučního poriadku je na soudním exekutorovi, jaký způsob zvolí s výjimkou zřízení exekučního zástavního práva, které se zřídí pouze na návrh oprávněného, protože se nejedná o vlastní způsob výkonu rozhodnutí. Pokud dojde k takovému návrhu oprávněného, exekutor pohledávku za současného zřízení exekučního zástavního práva zapsaného do katastru nemovitostí, které má zajišťovací funkci vymáhá.¹⁵² Současně podle § 65 exekučního poriadku může vymáhat pohledávku několika způsoby najednou.

Princip bezpodílového vlastnictví manželů je takový že manželé nemají podíl ve vztahu k určité věci a proto se ani věřitel nemůže uspokojit v rámci vykonávacího řízení z „podílu“ jednoho z manželů ve vztahu k bezpodílovému vlastnictví manželů. Proto je také v rámci hmotného práva stanoveno, že se věřitel v rámci výkonu rozhodnutí může uspokojit nikoliv pouze z výlučného majetku povinného, ale také z majetku spadajícího do bezpodílového vlastnictví manželů. Nicméně je nutné zdůraznit, že tato úprava nemá za následek vznik společného dluhu, jedná se pouze o vztah v rámci vykonávacího řízení. Stejně tak není následkem možnost postižení výlučného majetku manžela povinného. Občianský zákonník v § 147 umožňuje vymáhat pohledávku jednoho z manželů pouze pro takovou, která vznikla za trvání manželství. *„Pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.“* Tato podmínka je zpřísněna ještě o ustanovení odst. 2 téhož paragrafu, který neumožní zásah do bezpodílového spoluvlastnictví v případě, že pohledávka vznikla, když měli manželé zúžené či rozšířené bezpodílové spoluvlastnictví a pohledávka vznikla při používání majetku, který byl smlouvou z bezpodílového spoluvlastnictví vyloučen.

V rámci exekučního řízení tedy postačí, že je z exekučního titulu zavázán jeden z manželů. Zákon nevyžaduje uvedení druhého z manželů výslovně jako povinného.¹⁵³ Předpokladem uspokojení pohledávky věřitele z majetku v bezpodílovém vlastnictví manželů je splnění následujících podmínek:

- Existence pohledávky věřitele vůči jednomu z manželů.

¹⁵² *Exekučný poriadok: komentár.* V Prahe: C.H. Beck, 2011. Beckova edícia komentované zákony. ISBN 978-80-7400-335-6.str. 398

¹⁵³ ŠTEVČEK, Marek. *Občiansky zákonník: komentár.* V Prahe: C.H. Beck, 2015. Veľké komentáre. ISBN 978-80-7400-597-8.str. 1074 - 1074

- Vznik pohledávky za trvání manželství.
- Vedení exekuce na společný majetek, který patří do bezpodílového vlastnictví manželů.
- Trvání bezpodílového vlastnictví manželů. Pokud bezpodílové vlastnictví manželů zaniklo, je nutné splnit podmínku, že ještě nedošlo k jeho vypořádání.

V případech ve kterých nejde o solidární závazek obou manželů ani o osobní závazek druhého manžela, je i přesto povinen strpět, aby byla pohledávka věřitele uspokojena v rámci exekučního řízení i z majetku v bezpodílovém vlastnictví manželů.¹⁵⁴

Oproti naší právní úpravě, která se vydala cestou upřednostnění ochrany povinného před ochranou manžela povinného není možné pro pohledávku, jejíž vznik je datován před uzavřením manželství uspokojit z toho, co spadá do bezpodílového vlastnictví manželů. Stejně tak nepůjde uspokojit z bezpodílového vlastnictví manželů pohledávku vzniklou po zániku manželství.¹⁵⁵

4.3.1 Exekuce srážkami ze mzdy

V rámci slovenské právní úpravy nelze postihnout nárok manžela na jeho mzdu. Nárokem na mzdu se rozumí doba, než byla mzda vyplacena na účet či jinak vyplacena. Mzdu manžela povinného za předpokladu existence bezpodílového vlastnictví manželů je možné postihnout až po vyplacení mzdy na účet. Jakmile dojde k vyplacení mzdy, půjde postihnout mzdu manžela, ale nikoliv formou srážky ze mzdy ale např. příkázáním pohledávky z účtu nebo prodejem movitých věcí.

Srážky ze mzdy jsou prováděny z čisté mzdy povinného. Čistá mzda se vypočte tak, že se ze mzdy odečtou podle § 69 odst.1 exekučního poriadku zálohy na daň a platby na pojistné podle zvláštních zákonů. Do čisté mzdy se podle § 69 odst. 2 exekučního poriadku započítávají odměny z vedlejších činností, náborový příspěvek a hodnota naturálií. Ze mzdy se nesmí srazit základní částka, kterou určí nařízením vláda Slovenské republiky.¹⁵⁶

System srážek je shodný s naší právní úpravou, co se týká třetinového systému. Avšak základní nezabavitelná částka činí pouze 60 % ze životního

¹⁵⁴ ŠTEVČEK, Marek. *Občiansky zákonník: komentár*. V Prahe: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-597-8.str. 1075

¹⁵⁵ Nejvyšší soud SR sp. zn.3 Cdo 8/2010

¹⁵⁶ V súčasnosti je to to nariadenie č. 268/2006 Z.z. o rozsahu zrážok zo mzdy pri výkone rozhodnutia

minima na plnoletou fyzickou osobu. V případě vymáhání výživného na dítě tvoří základní suma, kterou není možné postihnout 70 % měsíční mzdy.

K 1. 7. 2016 došlo ke změně výše částky životního minima pro plnoletou fyzickou osobu na částku 198,09 Eura měsíčně, pro další plnoletou fyzickou osobu na částku 138,19 Eura měsíčně. Na zaopatřené neplnoleté dítě a zaopatřené neplnoleté dítě je stanovena částka 90,42 Eura měsíčně. Zákon nebo soudní rozhodnutí určí, kdo je vyživovaná osoba. Na manžela povinného se započítá 25 % z částky životního minima i za předpokladu, že má svůj příjem. Na dítě se započítá také 25 % z částky životního minima. Pokud je exekuce vedena pro společný dluh manželů, je tato částka započtena každému z nich. Výjimku stejně tak jako podle české právní úpravy tvoří případ, kdy je vymáhaná pohledávka právě z důvodu nedoplatku na výživném. V tomto případě k započtení 25 % částky životního minima nedojde.

Jak již bylo uvedeno, stejně jako v našem právním řádu se postupuje k vymožení pohledávky v rámci třetinového systému. Částka, která nám vyjde se zaokrouhlí směrem dolů na sumu dělitelnou třemi a následně bude provedena exekuce na 1/3 z této částky. Stejně jako v našem právním řádu je možnost postihnout i druhou třetinu pro přednostní pohledávky, které jsou uvedené v § 71/2 exekučního poriadku.¹⁵⁷

4.3.2 Příkázáním pohledávky z účtu povinného

Tento způsob lze využít k vymožení peněžitě pohledávky na účet manžela povinného, ten však bude muset být uveden v exekučním titulu, jelikož výkon příkázání pohledávky z účtu u peněžitěho ústavu podle § 93 exekučního poriadku může být nařízen pouze u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný. *„Jiná pohledávka z účtu není způsobilým předmětem tohoto výkonu rozhodnutí, i kdyby na účet byly vloženy peněžní prostředky povinného, případně peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů. Manžel majitele účtu není účastníkem řízení o výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z tohoto účtu.“* R (ČR) 13/1998

Pro postižení účtu povinného je nastaveno v § 104 exekučního poriadku omezení na minimální výši, která na účtu musí zůstat v částce 99,58 Eura a dále pak prostředky, sloužící k výplatě mezd zaměstnanců. Pokud má povinný více účtů, toto pravidlo se uplatní pouze k jednomu z nich.

¹⁵⁷ *Exekučný poriadok: komentár.* V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edícia komentované zákony. ISBN 978-80-7400-335-6.str. 187- 190

4.3.3 Prodej movitých věcí

Stejně jako v našem právním řádu jsou podle § 114 vyplývají omezení podle jiných právních předpisů, na základě kterých není možná postihnout určitý majetek. Exekuční poriadok obsahuje zvláštní úpravu pro postih věcí souvisejících s podnikáním. Zde je nutné dbát na to, aby nebyly exekučně postiženy věci, které slouží podnikání, aby nebyla ohrožena podnikatelská činnost.¹⁵⁸

Pro porovnání uvádím seznam některých nepostižitelných věcí podle § 115 jedná se o běžné součásti oděvů, obuv, postel, židle podle počtu členů domácnosti, sporák, vařič, pračku, peřiny, nádobí, palivo, lednice. Z dalšího domácí zvířata s výjimkou zvířat sloužících k podnikání, stejně jako dalších věcí sloužících k podnikání. Zdravotnické potřeby, automobil, který osoba se zdravotním postižením. potřebuje pro přepravu., snubní prsten, hotové peníze do sumy 99,58 Eura a další. Zde je vidět posun české právní úpravy blíže ke slovenské.

¹⁵⁸ § 114a Exekuční poriadok

5 Závěr

Ve své práci na téma „Postih manželských majetkových práv v exekučním řízení“ jsem v úvodu definovala základní okruhy, které se vztahují k této problematice a mají být součástí této práce.

V první kapitole bylo pojednáno o tom, co jsou to manželská majetková práva. V rámci vývoje společnosti jde ruku v ruce i vývoj právní úpravy, která nahlížela nejprve na manželská majetková práva pod pojmem bezpodílové společenství manželů, teprve od roku 1998 hovoříme o společném jmění manželů, tak jak je nám známé z platné právní úpravy. V první kapitole bylo uvedeno, jakým způsobem vznikne společné jmění manželů, že se za jeho součást považují nejenom aktiva, ale také pasiva. Dále byly zmíněny společné pohledávky manželů, ale také výlučné pohledávky jednoho z manželů. V rámci úpravy společného jmění manželů bylo nutné nastínit, jakým způsobem je možné modifikovat rozsah společného jmění manželů, aby s tímto mohlo být v další kapitole pracováno.

Následně po rozboru hmotného práva bylo možné přejít do další kapitoly samotného výkonu rozhodnutí podle exekučního řádu. Jedině v souvislosti s hmotným právem, obsaženým v občanském zákoníku, je možné vysvětlit další konotace vztahující se k vykonávacímu řízení. Samotné exekuční řízení je zahájeno na návrh oprávněné osoby, která toto právo může uplatnit. Oprávněný do exekučního návrhu uvádí osobu povinnou, která má na podkladě exekučního titulu plnit. V rámci tohoto byly rozebrány úvahy účastenství manžela povinného v exekučním řízení, jelikož jeho účast je podle § 42 exekučního řádu předpokládána v případě postihu jeho výlučného majetku nebo majetku ve společném jmění manželů. Otázka účastenství manžela povinného má poté dopad na uplatňování jeho práv v rámci výkonu rozhodnutí o kterých musí být náležitě poučen.

Zahájené exekuční řízení má řadu nepříznivých dopadů na povinného a jeho manžela jímž je především inhibitorium, tedy nemožnost nakládat se svým majetkem libovolně. Jedná se o první z významných střetů oprávněný versus povinný. Stojí proti sobě zásah do majetkové sféry povinného a jeho manžela, za předpokladu že bude zasaženo do majetku ve společném jmění manželů proti zajištění takových majetkových hodnot, ze kterých může být oprávněný uspokojen.

Vzhledem k tomu, že je možné v rámci exekučního řízení postihnout majetek ve společném jmění manželů pro dluh jednoho z manželů vzniklý za doby trvání manželství, od roku 2014 také pro výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství, bylo třeba zajistit manželu povinného větší ochranu odrážející se v několika rovinách. Jednou ze změn činí povinnost soudního exekutora zjistit případnou modifikaci rozsahu společného jmění manželů ze Seznamu smluv. To by již v začátku mělo chránit ty manželské páry, které byly tak uvědomělé a modifikaci rozsahu společného jmění nechaly do tohoto Seznamu zapsat, a to vzhledem k tomu, že se nejedná o obligatorní povinnost.

Dalším důležitým bodem je omezení zásahu do společného jmění manželů pro dluh, o kterém druhý z manželů nevěděl, nicméně vyžadující aktivní účast manžela povinného, který v případě, že nechce, aby společné jmění manželů bylo postiženo bez dalšího, musí projevit vůči oprávněnému skutečnost, že se vznikem dluhu nesouhlasil a vznikl tak bez jeho vůle nebo proti jeho vůli. V případě, že manžel povinného bude takto aktivně vystupovat, bude společné jmění postiženo do výše vypořádacího podílu, jakoby bylo společné jmění manželů vypořádáno. V práci byly nastíněny tři možnosti řešení této situace.

Další problém pak přinesl způsob výkonu rozhodnutí pohledávkou z účtu manžela povinného. V rámci soudní judikatury se jednalo o problematiku, která si prošla svým vývojem a bylo na ni nazíráno jako na velice problematickou. Současná právní úprava po zmiňovaných velmi frekventovaných novelách umožňuje pro uspokojení pohledávky druhého z manželů, a to jak pro pohledávku vzniklou po uzavření manželství, ale v současné době také před uzavřením manželství postihnout účet manžela povinného. Současně s tím je manžel povinného chráněn řadou ustanovení, která mají zmírnit dopad inhibitoria v rámci nakládání s finančními prostředky uloženými na účtu u bankovní instituce. Opětovně narážíme na střet oprávněný versus povinný, kde je ochrana určité výše majetku manžela povinného jistě žádoucí. Nejenom z toho důvodu, že se může jednat o dluh se kterým nebyl vůbec seznámen, ale především s ohledem na jeho finanční zajištění v průběhu exekučního řízení.

V rámci třetí kapitoly byla dále uvedena exekuce formou srážky ze mzdy vzhledem k uplatňování vyživovacích povinností vztahující se nejenom k dětem, ale také manželům navzájem. Je zde uveden výpočet nezabavitelné částky mzdy. Jako poslední způsob výkonu rozhodnutí byl uveden prodej movitých věcí, a to

především v souvislosti s medializací celého problému. V návaznosti na tuto medializaci pak byl rozšířen výčet nezabavitelných věcí. V celé třetí kapitole byla snaha postihnout nejdůležitější změny vzhledem k rychlému sledu novelizací, mající význam v rámci exekučního řízení s přihlédnutím k přechodným ustanovením, které mnohdy působí v rámci celého řízení největší problémy. V rámci tohoto je nutné zohlednit vznik pohledávky, rozhodnou úpravu hmotného práva a poté výběr práva procesního, které je možné na konkrétní situaci použít.

V rámci předposlední kapitoly byl uveden stručný exkurz do slovenské právní úpravy zdůvodněný společnou historií. V rámci slovenské právní úpravy bylo upuštěno od duality soudního a exekučního výkonu rozhodnutí s ohledem na lepší uspokojení pohledávek cestou exekučního výkonu rozhodnutí. Co se týká hmotné úpravy je manželské majetkové právo upraveno jako bezpodílové vlastnictví manželů a má shodné znaky jako česká úprava společného jmění manželů. V rámci výkonu rozhodnutí a uplatňování zásad je na tom slovenská úprava velmi podobně. Zásadní rozdíl spočívá v nemožnosti postihu bezpodílového vlastnictví manželů pro dluh vzniklý jednomu z manželů před uzavřením manželství. Dále jsou uvedeny drobné nuance lišící se například ve výpočtu nezabavitelné částky v rámci výkonu exekučního řízení.

K úvaze *de lege ferenda* je nutné uvést, že je třeba v rámci hodnocení třeba zohlednit vztah povinný a oprávněný. V rámci tohoto, je pak na základě jednotlivých novelizací vidět snaha tento stav upravit takovým způsobem, aby nebyla nad míru postižena ani jedna z těchto stran. V rámci této problematiky je vzhledem k možnosti zásahu do společného jmění manželů i pro dluhy vzniklé před vznikem manželství, vidět snaha umožnit vydobytí co největšího možného rozsahu pohledávek a chránit tak především oprávněného, samozřejmě za současného rozšiřování omezení vztahující se k tomuto postihu. Postupné tendence zákonodárců upravit exekuční řízení co do nejmenších detailů mohou vést nicméně k řadě problémů v praktickém výkonu soudní exekuce. Další problém spatřuji především v určení hmotného a procesního práva, kterým se celá problematika dané soudní exekuce bude řídit a především pak nejistota, kterou časté novelizace přinášejí.

Resume

The theme of the master thesis is „Sanction of the spousal property law during the execution proceedings. It summarizes the basic problematics related to the possibility of intervening into the common property of spouses in terms of an execution proceeding. This area is very important because it concerns the adjustments of the spousal property laws as such, especially the execution of the decision in the form of the judicial execution.

The thesis is divided into 5 chapters. The first introduction chapter brings information about the intentions of the thesis and the aims which should be achieved. The second chapter brings a point of view to the spousal property law as such in connection with the historical development – from the joint tenants to the common spousal property. This chapter will facilitate the understanding of the processional part of the problem and serves as a base for implementing the processional adjustments.

The crucial part of the thesis is the third chapter which deals with the double-sidedness of the judicial adjustment in the execution proceeding; and with the participation of the spouses, which is connected to the effects of delivering the notification informing about the execution proceeding. The emphasis is put on the problematics of debts of one of the spouses, where the legitimate may be satisfied by the common spousal property. This is connected to the restrictions that must be respected by the executor during the execution process. The emphasis is put especially on the frequent novelizations, which bring a lot of difficulties.

The penultimate part of the thesis focuses on the judicial amendment in Slovakia and the comparison of some parts of the execution proceeding in our common history.

Last chapter summarizes the findings, relevant to this topic together with consideration de lege ferenda.

Seznam použitých zdrojů

Knižní literatura

- DAVID, Ludvík. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-460-4.
- DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI, 2004. Právní rukověť (ASPI). ISBN 80-86395-70-7.
- DVOŘÁK, Jan a Jiří SPÁČIL. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357597-7.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3.
- KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.
- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9.str. 294-297
- MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.
- RADKOVA, Martina. *Exekuce jiné pohledávky: praktická příručka pro soudy, soudní exekutory, finanční úřady, advokáty, daňové poradce, úřady a instituce vedoucí exekuce, dlužníky, věřitele a mnohé další : exekuce správců daní, soudů a soudních exekutorů : vzory, rejstřík, praktické postřehy*. Praha: Linde, 2009. Praktická právnická příručka. ISBN 978-80-7201-767-6.
- ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.
- ŠVESTKA, J. DVOŘÁK J., FIALA J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2014, s.752 ČR, 2014,. ISBN 978-80-7478-369-2
- TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-489-9.

- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-077-2,
- WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.
- ZUKLÍNOVÁ, M., PSUTKA, J., Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0, s. 12

Cizojazyčná literatura

- *Exekučný poriadok: komentár*. V Prahe: C.H. Beck, 2011. Beckova edícia komentované zákony. ISBN 978-80-7400-335-6.
- ŠTEVČEK, Marek. *Občiansky zákonník: komentár*. V Prahe: C.H. Beck, 2015. Veľké komentáre. ISBN 978-80-7400-597-8.

Judikatura

- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 11. 1972 sp. zn. 5 Co 620/72
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 1997, sp. zn. 20 Cdon 1446/96
- R (ČR) 13/1998
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2001 sp. zn. 21 Cdo 1774/99
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1284/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 35 Odo 801/2002
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003 sp. zn. 20 Cdo 2304/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2004 sp. zn. 32 Odo 529/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003 sp. zn. 20 Cdo 238/2003
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 1. 2005 sp. zn. 26 Co 538/2004
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2005 sp. zn. 1 Afs 111/2004
- Nejvyšší soud ČR, sp. zn. 20 Cdo 612/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2008 sp. zn. Cdo 833/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012 sp. zn. 22 Cdo 3069/2010

- Nejvyšší soud SR sp. zn.3 Cdo 8/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu se ze 26. 6. 2013 sp. zn. 21 Cdo 2833/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2015 29 sp. zn. ICdo 47/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2016 22 sp. zn. Cdo 1506/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015 sp. zn. 22 Cdo 4011/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014 sp. zn. 22 Cdo 3916/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2016 sp. zn.20 Cdo 4368/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016 sp. zn 20 Cdo 3416/2016

Legislativní dokumenty

- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů v platném znění
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění
- Zákon č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád) v platném znění
- Zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí v platném znění
- Zákon č. 110/2006 Sb, o existenčním a životním minimu v platném znění
- Nařízení vlády č 395/2015 Sb, kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2016 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva a částek normativních nákladů na bydlení
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o postupech při výkonu exekuční a další činnosti č. 418/2001 Sb.
- Zákon národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v platném znění
- Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platném znění
- Nariadenie č. 268/2006 Z.z. o rozsahu zrážok zo mzdy při výkone rozhodnutia

Časopisecká literatura

- DÁVID, Radovan. Ochrana manžela povinného v exekučním řízení. *Právní fórum*. 2011, (11-12/2011).

- KOLESÁROVÁ, Stanislava. Zrušení duality. *Komorní listy*, 2011, 3, (2/2011), 4 - 6
- MELZER, Filip, Petr TRÉGL a Renata ŠÍNOVÁ. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, 22 (19/2014) 649- 656
- NEPRAŠOVÁ, Lucie. Společné jmění manželů a jeho postih v rámci exekuce. *Právní prostor*. 2015. ISSN 2336-4114.,ONLINE Codexis Academia
- OLEJAROVÁ, Žaneta. Majetkové poměry manželů od 1.1.2014 podle nového občanského zákoníku. *Právo a rodina*. 2013, 15 (7/2013), 12-15.
- POHL, Tomáš. Nad novou úpravou soukromého práva: Změny právní úpravy výkonu rozhodnutí a exekuce podle legislativních novel. *Obchodní právo*. 2015, 24 (11/2015).386- 391

Elektronické zdroje

- Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb online
<http://www.duvodovazprava.cz/home.php/posts/2391>